Ročník XXXIV (1957) Číslo 1.—2.

ČASOPIS ČS. HOUBAŘŮ

Mykologický sborník

Hřib panenský (přívěskatý) — Boletus appendiculatus Fr. Foto: Dr Jiří Hlaváček.

ODBORNÝ LIST ČS. MYKOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE
ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE ČECHOSLOVENICAE

Redigují: RNDr Jiří Hlaváček (vedoucí redaktor), RNDr Miroslav Pulchart, Vlastimil Kedyk, Ing. Miroslav Smotlacha a Dr Robert Vávra

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE
19 MAY 1959

Obsah čísla 1—2.

a) **Články ze systematické a všeobecné mykologie.** Od str. 1 do str. 8.

Akademik prof. dr. Bohumil Němec: Neviditelný svět. Str. 1. MUDr J. Veselský: Skupinový klíč k určení větších hub podle zevních znaků. Str. 2.

b) **Výzkum a pozorování hub, rostoucích v ČSR.** Od str. 8 do str. 16.

V. Melzer: Pořadí růstu tří hub. Str. 8. Obr. 1. A. Čábera: Holubinky (Russula Fr.) na Humpolecku. Str. 9. Obr. 2. Dr Ladislav Hanuš: Mykologický průzkum Doubravky. Str. 13. Obr. 3. J. Zima: Nález tloustnice kulovité (Sacrosoma globosum Schm.) Str. 14. V. Novák: Albín třepenitky vlahomilné. Str. 15. V. Novák: Pýchavka obrovská. Str. 15. Dr Ladislav Hanuš: Rok 1957 — rok václavek. Str. 15. Sloupek. ing. Kunc: Tylopilus felleus (Bull.) Karsten — pohřib žlučový.

c) **Houby a jejich využití.** Od str. 16 do str. 21.

J. Balcárek: V čem jsme pozadu ve výrobě žampionů. Str. 16. Obr. 4, 5, 6. Ing. F. Šafr: Houby jako hnojivo. Str. 20. Milada Nedbalová: Několik receptů. Str. 20. Sloupek.

d) **Houby škodlivé a jedovaté.** Od str. 22 do str. 27.

Dr J. A. Běloručev((Kaluga - SSSR): Methoda zjišťování jedovatých hub při rozboru hub. Dr Jiří Hlaváček: Padlí růžové — Sphaerotheca pannosa (Wallr.) Lév. Str. 24. Obr. 7. Josef Chmelíček: Otrava muchom. pantherovou. Str. 25. Obr. 8. Václav Červený: Opět těžký případ otravy houbami. Str. 26. Pozn.: Ing. Miroslav Smotlacha. Str. 27.

e) **Různé.** Od str. 27 do str. 29.

Dr J. Pulec: Houby starých Slovanů. Str. 27. A. J. Šimr: Leninova beseda s houbařem. Str. 28. Houby v umělecké plastice. Jaro Miškovský. Str. 28.

f) **Spolkové zprávy.** Od str. 29 do str. 32.

E. Borovský: Vzpomínáme . . . Str. 29. Obr. 9. Zpráva z Uničova. Zpráva z Olomouce, z Hradce Králové. Z činnosti pražského ústředí. Z činnosti kroužku v Avii. Poslední sešit r. XXXIII. Z činnosti vinohradské odbočky. Z dopisů (sloupek).

Содержание № 1—2.

а) **Систематика и общая микология.** Академик проф. Богумил Немец: Незримый свет. Д-р мед. Ярослав Весельский: Групповый определитель шляпочных грибов по их наружным признакам.

б) **Иследование и изучение грибов, произрастающих в ЧСР.** В. Мельцер: Очередь произрастания трех грибов. Ант. Чабера: Сыроежки (Russula Fr.). Д-р Ладислав Гануш: Микологическое исследование Доубравки.

с) **Грибы и их использование.** Ярослав Зима, Пржибрам: Находка гриба Sarcosoma globosum Schm. И. Бальцарек: В чем мы отстали в производстве шампиньонов (Готтвальдов). Инж. Ф. Шафр: Грибы в качестве удобрения.

d) **Грибы вредные и ядовитые.** Д-р Е. А. Белоручев (Калуга, СССР): Метод определения ядовитых грибов при анализе грибов в засоле. Иосиф Хмеличек: Отравление мухомором пантерным. Вацлав Червены: Новый случай отравления грибами.

е) **Разное.** Яро Мишковский: Грибы в художественной пластике. Вацлав Новак: Грибы — лес — отдых.

Contents

Academician, Prof. Dr Bohumil Němec: **Unvisible world.** Med. Dr Jaroslav Veselský: **Group discerning of big mushrooms their exterior signs.** V. Melzer: **Successive growth of three mushrooms.** Ing. F. Šafr: **Mushrooms as manure.** Dr E. A. Belorutchev (Kaluga, USSR): **Method of determining poisonous mushrooms when analysing salted mushrooms.**

a) Články ze systematické a všeobecné mykologie.

Akademik prof. dr. Bohumil Němec:

Neviditelný svět.

Академик Богумил Немец: **Незримый свет.**

Academician, Prof. Dr. Bohumil Němec: **Unvisible world.**

Celý svět vzpomínal dne 23. května t. r. velikého přírodozpytce Karla Linnéa, který se narodil ten den před 250 lety v Roshultu v jižním Švédsku. Byl to největší pořadatel přírody a nejbystřejší její pozorovatel. V červnu r. 1735 byl v Hardewijku v Holandsku povýšen na doktora mediciny a hned potom se odebral do Amsterodamu, kdež jednal o tisk svého základního díla »Soustava přírody« (Systema naturae) nákladem svých přátel Holanďana Gronovia a Skota Lawtona. V díle tom je směle narýsována pohlavní soustava rostlin, která se během dalšího vývoje botaniky stala východiskem nynější soustavy jevnosnubných rostlin. Květ byl pro jeho soustavu základem. Linné řekl jasně, že bez květu nevzniká žádný plod.

Ale jak se postavil Linné ke své 24. třídě, kterou nazval Cryptogamia (tajnosnubné), u nichž není viditelných květů? Také u nich Linné předpokládal květy, ale oplození je prý u nich naším neozbrojeným okem sotva pozorovatelné. I pro houby předpokládal pohlavnost, která u nich byla prokázána většinou až po 150 letech pomocí drobnohledu.

Do třídy tajnosnubných rostlin zařadil Linné nejen kapraďorosty, mechy, řasy a lišejníky, nýbrž i houby a onen bohatý neviditelný svět, jejž zprvu shrnoval do pojmu chaos. Zprvu se domníval, že není úkolem přírodozpytce zkoumat tento neviditelný svět, neboť kdyby si byl tvůrce přál, aby tak učinil, byl by mu prý dal oči, které by jej bez mikroskopu mohly zkoumat. Později však své názory změnil. V disertaci »Neviditelný svět« (1767) čteme: »Museum přírody zdá se mi býti palácem s nekonečným počtem sálů plných podivuhodných uměleckých děl a tvůrcových zázraků. Hlavní klíč ke všem zámkům tohoto paláce, které byly po staletí zamčeny, dal nám drobnohled«. Linné měl Cuffův drobnohled a skutečně jím pozoroval na př. výtrusy snětí, které se ve vodě pohybují. To ho vedlo k poznámce, zdali tu vlastně neběží o nějaké nálevníky. Pohyb výtrusů byl však pravděpodobně pohyb brownický. Pozoroval však také, že se výtrusy snětí usadí a že jediný výtrus se může rozrůsti po všech pšeničných a žitných klasech, což je, jak praví, velice podobno šíření nakažlivé nemoci. »Mnozí zkoumali pupence neštovic, aby se přesvědčili, zdali neobsahují malá zvířátka, ale marně. Kdo pozoroval, že červíci (t. j. výtrusy) sněti jsou tak nepatrné, že jich ani nejostřejší oko nemůže rozpoznati, pozná, že tu je třeba jemnějších pokusů . . .«

V pojednání švédské Akademie věd uveřejnil Linné pojednání o hluchých zrnech obilných, a tu vyslovuje domněnku, že vůbec jacísi ne-

viditelní červíci jsou příčinou »nyní zuřícího moru dobytčího, který v celé Evropě vyhubil skot. Je také možno, že neštovice, spalničky, dysenterie, syfilis, ano i mor jsou vyvolány přejemnými červíky«. Vyslovuje také domněnku, že i rostliny mohou onemocnět nákazou. Je prý asi mnoho malých choroboplodných zvířátek, jichž nevidíme. Výtrusy mechů a hub jsou tak malé, že se vznášejí ve vzduchu a deštěm jsou splachovány. Mohou pronikati i zcela nepatrnými skulinkami a jako plíseň (Mucor) ze svých výtrusů se ve vhodném prostředí rozrůstati. Uvádí rozmanité důvody, proč nemohou být příčinou nakažlivých nemocí neživé hmoty. »Co je bližšího, nežli že ústrojné bytosti (animalia organisata) tu působí?«

Linné byl skutečně jasnozřivým přírodozpytcem. Vidíme-li, že lidské, živočišné i rostlinné nakažlivé nemoci připisoval účinku mikroorganismů, třeba je jinak jmenoval, a připomeneme-li si, že vynikající botanik vídeňský Fr. Unger přirovnával ještě r. 1833 cizopasné houby k chemickým výkvětům — »Die Exantheme der Pflanzen«, Vídeň —, považuje je za následek a nikoli za příčinu rostlinných nemocí, musíme uznati, že Linné opravdu předbíhal svou dobu. Zajímavé je, že Linné také uvažoval o tom, zdali by nebylo záhodno houby od ostatních rostlin odděliti jako samostatnou říši anebo připojiti je k říši živočišné.

MUDr Jaroslav Veselský:

Skupinový klíč k určení větších hub dle zevních znaků.

Д-р мед. Ярослав Весельский: **Групповый определитель шляпочных грибов по их наружным признакам.**

Med. Dr. Jaroslav Veselský: **Graup discerning of big mushrooms their exterior signs.**

Z řad čtenářů Mykologického sborníku bylo několikrát vzneseno přání, aby praktickému houbaři i jiným milovníkům přírody byl k disposici jednoduchý a srozumitelný klíč, založený na takových znacích, které jsou na první pohled viditelné a ověřitelné, takřka do očí bijící, a snadno zapamatovatelné.

Prakticky upotřebitelný klíč k celé nesmírně obsáhlé houbové řadě stélkatých rostlin (Thallophyta) nelze ovšem dichotomicky členit až po jednotlivé druhy, tak jak je tomu u rostlin cévnatých (Cormophyta). Proto byly klíčovou formou zpracovávány většinou jen houby jedlé a jedovaté nebo byly monograficky zpracovávány klíčovou formou jednotlivé rody. Pro praktického houbaře-začátečníka je především třeba takového klíče, který by mu dal přehled o celých skupinách všech větších hub, které kolem sebe může pozorovat, a to bez použití mikroskopu.

Zásluhou † doc. Dr Smotlachy a jeho téměř padesátileté propagační činnosti mykologicko-osvětové pronikly mezi lid bohaté mykologické zkušenosti a vědomosti, takže náš lid je první na světě ve znalosti hub a zdaleka se již nespokojuje s omezeným výběrem několika druhů jedlých hub a jim podobných jedovatých, ale živě se zajímá o všechny houby, které kolem sebe vidí v lesích, na loukách, pastvinách, zahradách, smetištích a dvorech, prostě všude, kde houby rostou. Umět takové houby rozeznávat a správně zařazovat do systému, je prvním nezbytným krokem k jejich poznání. A tomu účelu má sloužit klíč, který uvádím a který jsem sestavil podle přehledné tabulky Otty Wünsche z jeho znamenitého díla »Die Pilze«, vydaného roku 1877 v Lipsku, a doplnil jej podle současného stavu mykologického bádání a podle nomenklatorických zásad, kterých se dnes běžně užívá. Lze jím zařadit všechny velké (makroskopické) houby do příslušných čeledí. Některé rody a ojediněle i některé druhy, které se tvarově odchylují, jsou v klíči uvedeny jmenovitě. Klíč je rozdělen do šesti určovacích skupin, označených římskými číslicemi I—VI. Nejprve je třeba podle tvaru plodnice stanovit určovací skupinu a teprve v této skupině začít s určováním.

Bylo by škoda, aby tato vtipná a důmyslná tabulka, která jest ještě i dnes, téměř po 80 letech, stále živá a aktuální, zůstala navždy pohřbena v literárních archivech. Proto jsem ji »oprášil«, přepracoval do moderní klíčové formy a předkládám ji jako praktickou pomůcku našim houbařům-začátečníkům s přáním, aby jim usnadnila první samostatné kroky k bližšímu poznání našich hub a jejich podivuhodného života.

Pokročilí houbaři a odborníci pak jistě shovívavě pochopí, že z didaktických důvodů bylo třeba v klíči ponechat i některé starší názvy synonymické, jako na př. rody Hydnum a Polyporus, a především umělou skupinu Thelephoraceae. Jde vesměs o vžité, kolektivní názvy. Podrobnosti si každý, kdo by chtěl jít v systému do hloubky, snadno najde v odborné literatuře, kterou žádný klíč nemůže nahradit.

I. Slizovitě masťovité nebo pěnové hmoty, z nichž zasycháním a tuhnutím vznikají nepravidelné, zaoblené, kulovité nebo válcovité plodničky (Myxomycetes — hlenky).

1a Pěnové, mléčně bílé povlaky na travinách, lodyhách, listech a pod. (t. zv. »kukaččina slina«), které posléze tuhnou v nepravidelné krustovité plodnice s červenohnědými výtrusy.

Mucilago Micheli — Pěnitka

1b Slizovité hmoty — 2

2a Oblé, polokulovité červené chomáčky na trouchnivých pařezech, které pak tuhnou v kulovité a šedé plodničky, podobné maličkým pýchavkám, velikosti hrachu až lískového oříšku.

Lycogala Micheli — Vlčí mléko

2b Beztvaré hmoty, jakoby rozlité — 3

3a Hmoty většinou žluté na mešich, travách, na kůře trouchnivějících pařezů, ve vlhkém tříslu a vytvářející rozmanité, ploché a velké polštářovité plodnice.

Fuligo Haller — Slizovka

3b Hmoty většinou mléčně bílé na trouchnivém dřevě a na starších pařezech, které tuhnou v plodnice více či méně tmavohnědé — 4.

4a Plodnice ploše klenuté, polštářovité (aethalia) 1 až 7 cm

Reticularia Bulliard — Síťovka

4b Plodnice vztýčené; dlouhé tenké válečky na štíhlých stopkách, obyčejně v hustých skupinách.

Stemonitis Schrader — Pazderek

Poznámka: Hlenky (Myxomycetes) jsou dnes v systému zařazeny do IX. podkmene rostlin stélkatých a spolu s X. podkmenem (Eumycetes) tvoří houbovou řadu kmene rostlin stélkatých (Thallophyta). Podrobněji o jejich životě viz ve Smotlachově »Atlasu hub«, vydání r. 1947, strana 16.

II. Plodnice kulovité, hlízovité nebo hruškovité, většinou bez třeně.

1a Plodnice více či méně podzemní — 2.

1b Plodnice zcela nadzemní, měkce masité, na zemi nebo na dřevu. Jejich vnitřek se v času zralosti rozplývá v pletivo jemných vláken a ve výtrusný prach. (Viz také rod Lycogala!)

Lycoperdaceae — pýchavkovité

1c Hlízovité nadzemní plodnice tvrdé s korovitým obalem (okrovkou) a z vnitřního plodného pletiva, zprvu bílého, pak černého, které se posléze rozpadá ve vatovité vločky a výtrusný prach.

Scleroderma Persoon — pestřec

2a Plodnice uvnitř stejnobarevná — 3.

2b Plodnice uvnitř mramorována světlejšími nebo tmavšími žilkami, labyrinticky vinutými, pokrytými rouškem výtrusorodým. Výtrusy ve vřeckách.

Tuberaceae — lanýžovité

2c Polopodzemní kulovitá plodnice je uvnitř pestře síťovitě mramorována žlutohnědými pecičkami (peridiolami), v nichž jsou výtrusy.

Pisolithus Schwartz — Měchač (písečník)

2d Polopodzemní kulovité nebo vejčité plodnice, velikosti slepičích vajec. V čas zralosti vznikají po protržení zevního obalu plodonosné útvary »smržovitého« nebo mřížkovitého tvaru s nasládle mršinným zápachem.

Phallaceae Clathraceae — Hadovkovité, Mřežovkovité

3a Obsah plodnice zachovává svoji strukturu až do úplné zralosti, nakonec však trouchniví. Uvnitř hnědé, s dutinkami. Zevní vrstva se nikdy hvězdovitě neotvírá.

Hymenogastraceae — hlízovkovité

3b Obsah plodnice se posléze rozpadá ve vločkaté pletivo a tmavý výtrusný prach. Uvnitř tmavohnědé, bez dutinek. Zevní vrstva se pravidelně hvězdovitě trhá.

Geastrum Pers. — hvězdice (hvězdovka)

III. Plodnice stopkaté, kyjovité nebo parožnatě či keříčkovitě větvené.

1a Maličké, kyjovité plodničky, tenké jako nitka, na odumřelých lodyhách, tlejícím listí a pod., veliké 1—2 cm.

Typhula Fries — Nitěnka

1b Větší plodničky, 4—10 cm vysoké, kyjovité, dole zúžené ve stopku, nevětvené, vyrůstající na mrtvých housenkách, larvách a pupách a na plodnicích podzemních hub na podzim vzácně.

Cordyceps Fries — Housenice

1c Plodnice na zemi nebo na dřevě — 2.

2a Jednoduché kyjovité útvary, více či méně rozlišené v stopku a klobouk, náhle se vzhůru rozšiřující podélně, vejčitě či lopatkovitě.

Geoglossaceae — jazourkovité

2b Jednoduché nebo více či méně větvené plodnice, které se vzhůru buď vůbec nerozšiřují nebo jen málo a znenáhla — 3.

3a Dřevité, tvrdé a tuhé hubky, hnědočerné až černé, zprvu na povrchu bíle poprášené. Na dřevech.

Xylaria Hill — Dřevnatka

3b Chrupavčitě rosolovité nebo masité plodnice, žluté, bělavé nebo červenavé, vzácněji šedé, lilákové nebo hnědavé — 4.

4a Chrupavčitě rosolovité, za sucha rohovitě tvrdé, většinou žloutkově žluté a za vlhka lepkavé nebo slizké, jednoduché nebo větvené. Na dřevě a kůrách.

Calocera Fries — Krásnorůžek

4b Masité, nelepkavé — 5.

5a Keříčkovitě větvené. Na koncích větévek visí dolů obrácené svazečky 1—2 cm dlouhých, tenkých ostnů. Plodnice zprvu bílé, pak žlutavé.

Hydnum coralloides Scopoli — lošák korálový

5b Keříčkovitě větvené, avšak bez ostnů — 6.

5c Jednoduché válcovité nebo kyjovité — 8.

6a Plodnice větvené ve větévky více či méně zaoblené, žlutavé až červenavé.

Ramaria Holmskiold — Kuřátka

6b Plodnice tvoří hustě větvené, 4—6 cm vysoké a tmavohnědé keříky, podobné předešlému rodu, jsou však hnědé a mají nepříjemný pach plísně.

Thelephora palmata Scopoli — plesňák zápasný

6c Velké masité plodnice, silně větvené — 7.

7a Mnohonásobně větvené, s krátkými větévkami pokřivenými nebo kadeřavými, které se na koncích lupenitě rozšiřují.

Sparassis Fries — Kotrč

7b Květákovitě větvené, s drobnými pravidelnými okrouhlými kloboučky na koncích větévek. Kloboučky 1—4 cm široké mají vespod bílé rourky.

Polyporus umbellatus Persoon — choroš oříš

7c Plodnice téhož charakteru, avšak na koncích větévek pouze polokruhovité kloboučky, okrajem přisedlé.

Polyporus frondosus Fries — choroš dubovník

8a Jednoduché nevětvené, nejvýše jen někdy vidličnaté, válcovité nebo kyjovité plodnice, dužnaté, většinou křehké s rouškou na celém povrchu plodnice.

Clavaria Vaillant — Kyjanka

8b Plodnice zprvu sloupkovité, pak klínovité, posléze prodloužením nepravidelného okraje měkce prohloubené, dolů zúžené v třeň, barvy masové až namodralé.

Nevrophyllum clavatum (Pers.) Patouillard — Stročkovec kyjovitý

IV. Plodnice škraloupovité, krustovité, korovité, vlnitě řasnaté, laločnaté nebo vějířovité, na dřevech.

1a Plodnice za sucha krustovité, za vlhka rosolovité, často nepravidelně zprohýbané, hromádkovité, žluté, hnědé až černé. Rouško na povrchu.

Tremellaceae — rosolovkovité

1b Plodnice tvaru papírově tenkých a hladkých povlaků.

Corticiaceae — kornatcovité

1c Plodnice kožovité, dřevité nebo masitě měkké — 2.

2a Rouško povléká větší či menší část hladkého, vrásčitého nebo nejvýše nezřetelnými bradavičkami pokrytého povrchu plodnice. Pach plísňovitý.

Thelephoraceae — plesňákovité

2b Rouško tvoří hladkou, tenkou, od vlastní dužniny ohraničenou vrstvu. Plodnice pevně kožovité tvoří na dřevinách povlaky s klobouk atě odstávajícím okrajem.

Stereaceae — pevníkovité

2c Rouško povléká rozmanité vyvýšeniny nebo prohlubeniny na plodnici — 3.

3a Rouško povléká ostnité, zubaté nebo bradavčité výstupky.

Hydnaceae — lošákovité

3b Rouško povléká rourkovité výstupky.

Polyporaceae — chorošovité

3c Rouško povléká mělké důlky. Plodnice na dřevech jakoby rozlité, měkké a bez třeně.

Meruliaceae — dřevomorkovité

V. Plodnice terčovité, číškovité, pohárkovité, miskovité, mušlovité, nálevkovité nebo kornoutovité, avšak bez charakteristického rozlišení v klobouk a třeň.

1a Plodnice za vlhka rosolovité nebo křehce chrupavčité. Na dřevech — 2.

1b Plodnice masité, kožovité, voskovité nebo blanité — 5.

2a Plodnice vespod obrvené, jemně plstnaté, uchovitě až rozprostřeně ohrnuté.

Auricularia Fries — Boltcovitka

2b Plodnice nejsou obrvené — 3.

3a Vespod měkké ostny. Plodnice zploštělá, téměř průsvitná, vodnatá, bělošedá.

Tremellodon Persoon — Rosolozub

3b Vespod bez ostnů — 4.

4a Plodnice ploché nebo mušlovitě prohloubené či mozkově zprohýbané, tmavé. Rouško povléká bradavčitě horní povrch plodnic.

Exidia Fries — Černorosol

4b Plodnice podobné předešlým, ale rouško povlékající horní plochu plodnic je hladké, bez bradaviček. Žluté, hnědé až černavé.

Tremella Dill — Rosolovka

4c Hladké rouško povléká zevní plochu plodnice, která je tvaru nedovřeného kornoutu, 5—15 cm vysokého, barvy lososově oranžové.

Gyrocephallus Persoon

5a Plodnice masitě korkovité, zprvu okrouhlé, pak ploše rozšířené, ploché až skoro pohárkovité, černavé s terčem černě tečkovaným. Plstnatý třeň je 1,5 cm vysoký a terčík 0,5—1 cm široký. Na kravském a koňském trusu na podzim.

Poronia Willd

5b Plodničky kožovité nebo blanité, pohárkovité nebo zvonkovité, malé do 10 mm výšky — 6.

5c Plodnice masitě blanité, voskově masité nebo masité, větší než předešlé — 7.

6a Plodničky obyčejně ve skupinách s drobounkými čočkovitými nebo kulovitými vnitřními tělísky (peridioly), které jsou uloženy uvnitř, jako v miniaturním hnízdečku vajíčka.

Nidulariaceae — hnízdovkovité

6b Plodničky neobsahují žádná vnitřní tělíska a vespod jsou staženy jakoby do třeně. Visící nebo skloněné na dřevech a meších.

Cyphellaceae — číšovcovité

7a Na dřevě nebo na kůře. Plodnice na krustovitém základě miskovitě, pohárkovitě až ploše rozprostřené, zevně vločkaté nebo huňaté. Rouško vrásčité, hladké nebo bradavčité. Tlakem někdy červenají.

Stereaceae — pevníkovité

7b Většinou na zemi — 8.

8a Plodnice nálevkovité či kornoutovité, stažené dolů v rourkovitý třeň až 8 cm vysoké. Rouško jemně vrásčité nebo hladké. Na zemi v lesích.

Craterellus Persoon — stroček

Viz také rod Thelephora Ehrhard!

8b Plodnice podobné předešlým, avšak méně kornoutovité. Rouško povléká vidličnatě větvené, nízce lupenité, žilkovité řasy. Na zemi v lesích.

Cantharellus Fries — Liška

8c Plodnice v dospělosti více či méně miskovité nebo baňkovité, k zemi přisedlé nebo na třeňovitých stopkách. Rouško (vrstva vřecek) povléká konkávní plochu plodnic, které jsou v mládí uzavřeny jako duté kuličky.

Pezizaceae — kustřebkovité

VI. Plodnice střechovité, deštníkovité nebo kloboukaté s třeněm nebo i bez něho.

1a Klobouk vlnitě nabíraný, vrásčitě řasnatý nebo komůrkovitě jamkatý či důlkatý, avšak vespod bez lupenů, rourek nebo ostnů, vlhký, často mazlavý — 2.

1b Klobouk hladký nebo vrásčitý, vespod s lupeny, lupenitými lištami, rourkami nebo ostny; s třeněm i bez něho — 5.

2a Plodnice kožovité nebo korkovité, hnědé, přisedlé neb dole stažené v kratičký třeň. Rouško hladké, jemně zřasené nebo bradavčité.

Thelephora Ehrhard — Plesňák

2b Plodnice nejsou kožovité nebo korkovité. Mají třeň — 3.

3a Klobouk pokryt více méně zelenavým výtrusným slizem a je kuželovitý a důlkatý. Třeň křehký, dutý s blanitou pochvou na basi. Páchne silně mršinou.

Phallus (Linné) Fries — hadovka

3b Klobouk bez výtrusného slizu. Nepáchne mršinou — 4.

4a Klobouk nálevkovitě či trubkovitě hloubený, stažený v třeň, masitě blanitý. Rouško jemně vrásčité nebo hladké.

Craterellus Persoon — Stroček

4b Klobouk polokulovitě oploštěný, popelavě šedý, 1—3 cm široký, otrubově drsný, se štíhlým, zřetelně odděleným třeněm, 1—4 cm dlouhým a bez žeber.

Macropodia Fuckel —

Viz také čeleď Pezizaceae!

4c Klobouk kuželovitý, zvoncovitý, vejčitý, čepicovitý, vlnitě nafouklý, řasnatý, jamkatý nebo hladký.

Morchellaceae — smržovité; Helvellaceae — chřapáčovité

5a Klobouk má vespod ostny, povlečené výtrusorodým rouškem.

Hydnaceae — lošákovité

5b Klobouk má vespod málo vyniklé lupenovité řasy, povlečené rouškem

Cantharellaceae — liškovité

5c Klobouk má vespod žilkovité lišty, někdy i příčné, takže vznikají neúplné póry. Plodnice bez třeně, měkké, jakoby na dřevě rozlité.

Meruliaceae — dřevomorkovité

5d Klobouk má vespod rourky nebo labyrinticky zprohýbané chodbičky, povlečené rouškem — 6.

5e Klobouk má vespod lupeny, povlečené rouškem — 7.

6a Rourky jsou mezi sebou volné. Klobouky polokruhovité nebo jazykovité, bokem ke dřevu přirostlé, šťavnaté.

Fistulinaceae — pstřeňovité

6b Rourky tvoří souvislou vrstvu, která není oddělitelná od klobouku.

Polyporaceae — chorošovité

6c Vrstva rourek je oddělitelná od klobouku.

Boletaceae — hřibovité

7a Lupeny jsou normální, to jest tenké, měkké, s ostřím a lze je rozštěpit na dvě tenké blanky. Dužnina vláknitá.

Agaricaceae — bedlovité

7b Lupeny měkké a oddělitelné, u třeně příčně spojované a sbíhající. Klobouk silně podvinutý. Výtrusný prach okrový.

Paxillaceae — čechratkovité

7c Lupeny prořidlé, tlusté. Třeň centrální souvisí s kloboukem. Výtrusný prach šedočerný.

Gomphidiaceae — slizákovité

7d Lupeny prořidlé, měkké, masitě voskovité. Výtrusný prach bílý.

Hygrophoraceae — šťavnatkovité — 8

7e Lupeny tenčí a nikoliv voskovité, avšak většinou lámavě křehké. Dužnina na lomu zrnitá, nevláknitá.

Russulaceae — holubinkovité — 10

7f Lupeny se v dospělosti roztékají v inkoustově černou tekutinu.

Coprinus Persoon — hnojník

7g Lupeny lištovité, málo vyniklé.

Cantharellaceae — liškovité

8a Vždy v lese. Plodnice slizké. Často sliznatý prsten. Lupeny sbíhavé.

Limacium Fries — plžatka

8b Na travnatých místech mimo les, vždy bez prstenu — 9.

9a Suché, matně zbarvené, lupeny pružné a sbíhavé.

Camarophyllus Fries — šťavnatka

9b Slizké, živě zbarvené, voskovité, lupeny křehké.

Hygrophorus Fries — voskovka

10a Při nalomení roní mléko.

Lactarius Fries — ryzec

10b Při nalomení neroní mléko.

Russula Fries — holubinka

b) Výzkum a pozorování hub, rostoucích v ČSR.

V. Melzer:

Pořadí růstu tří hub.

В. Мельцер: **Очередь произрастания трех грибов.**

V. Melzer: **Successive growth of three mushrooms.**

V době okupace, kdy hranice »Třetí říše« byla posunuta téměř až k samému našemu městu a tím staly se nám domažlické lesy nepřístupny, věnoval jsem větší pozornost parku Hájenské školy v Domažlicích, o němž jsem podrobněji pojednal již ve 30. ročníku t. l. Sledoval jsem tu růst a vývoj hub, jejich výskyt pod různými stromy i v jednotlivých porostech [viz ČČH roč. 30. (1953), str. 69—70 a 112—114].

Na východním okraji březového lesíčku, na ploše ne větší desíti čtverečných metrů, na půdě mírně zastíněné a řídkou travou porostlé, rostly po řadu let (vytrvalé podhoubí!) kromě několika menších druhů tři druhy nápadnější a to: k a t m a n k a p o š v a t á — Amanitopsis vaginata (Bull.) Fr., jak v odrůdě o r a n ž o v é var. fulva Sch., tak ve své typické formě umbrové var. umbrino-lutea Secr., pak m u c h o m ů r k a č e r v e n á — Amanita muscaria (L.) Pers., a k o z á k b ř e z o v ý čili š p i č n í k — Boletus scaber (Bull.) Karsten.

Sledoval jsem počátek, průběh i konec růstu těchto tří hub a tu bylo zajímavé zjistit, že každého roku nejdříve se objevila k a t m a n k a

p o š v a t á, obyčejně počátkem června, někdy již koncem května, ale jindy až počátkem července. Její fruktifikační doba končívala nestejně, podle počasí, na př. v roce 1946 již koncem srpna, kdežto v roce 1944 jsem ji nacházel svěží ještě počátkem října. S ní udržoval krok h ř i b

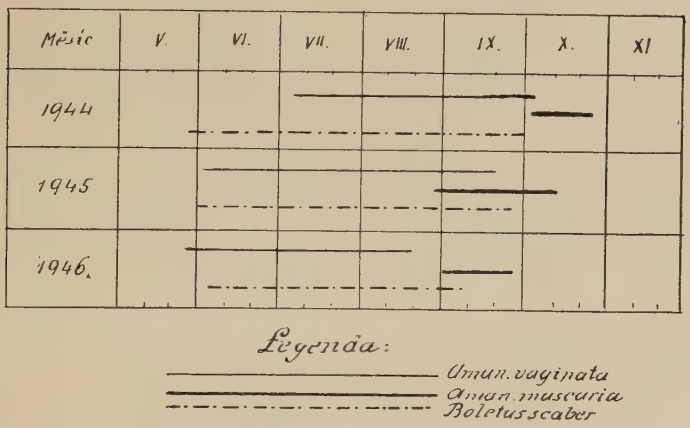

Obr. 1. Diagram růstu tří druhů hub. Viz článek V. Melzra.

k o z á k, jak co do počátku výskytu, tak i do jeho konce. Zato však m u c h o m ů r k a o b e c n á ukázala se druhem značně pozdnějším; vydržela o něco déle než předcházející druhy, ale celkem byl její život mnohem kratší. Nikdy, pokud jsem je pozoroval, se nestalo, aby nejdříve vyrazila ze země muchomůrka obecná a teprve po ní p o š v a t k a nebo k o z á k, nýbrž sezónu vždy zahajovala p o š v a t k a a končila ji m u c h. o b e c n á.

Pořadí růstu těchto tří hub je dobře patrno z připojeného diagramu, jak jsem jej zaznamenal v oněch letech. Psáno pro MSb. v r. 1956.

Ant. Č á b e r a:

Holubinky (Russula Fr.) na Humpolecku.

Антонин Чабера: **Сыроежки (Russula Fr.) в крае около г. Гумпольца.**

Holubinky patří mezi několik málo rodů hub, které především poutají zájem houbařů. Snad je to pro jejich hojný výskyt a pro pestrost barev jejich klobouků. Četné druhy rostou i za suchého počasí a jsou opravdovými krasavicemi mezi houbami. Mnohé z nich jsou jedlé, hojně sbírané, jiné palčivé, nejedlé; zástupců jedovatých nevykazují. Chuť holubinek jest spolehlivým rozpoznávacím znakem jejich jedlosti. Druhy mírné chuti jsou jedlé, druhy, jež pálí na jazyku, raději opovrhněme, i když většina z nich je neškodná.

Ve své mykologické zahradě na humpoleckém okrese sbírám tyto houby již dlouhá léta a veškeré jedlé druhy jsem požíval. Uvádím zde soupis druhů holubinek, které jsem ve zdejším kraji doposud sbíral, s patřičnými stručnými údaji:

Russula delica Fr., holubinka bezmléčná. Ve všech lesích hojná. Jedlá, ale chuti nevalné.

R. nigricans Fr., h. černající. Hojná, jedlá, všeobecně sbíraná.

R. adusta Fr., h. osmahlá. Ve všech lesích velmi hojná, zvláště v písčitých borech a všeobecně sbíraná pod jménem zemák, podzemák, křupák, chrousták .

R. albonigra Krhz., h. černobílá. Ojediněle a vzácně. Jedlá.

R. xerampelina Fr., révová. Jedlá. Dle barvy klobouku čítá několik odrůd:

var. erythropoda Pelt., h. zarudlá. Krvavě červená, ve středu až černá, třeň krásně růžově červený. Krásná houba, dosti hojná v jehl. lesích pozdě na podzim.

var. Barlae Quél. h. Barlova. Meruňkově žlutá, místy načervenalá až nazelenalá. Vzácná. 21. 10. 1950 na Řečicku.

var. Olivascens Fr., h. naolivovělá. Olivově zelená. Pod břízami a osikami dosti hojná.

var. putorina Mlz., h. tchoří. Hnědá, velká. Vzácně. 6. 7. 1945 v borovém lese Pod hatí na Budíkovsku.

var. pruinosa Vel., h. ojíněná. Červeně fialová, místy pobledlá, bíle ojíněná. Ojediněle a pořídku v lesích jehličnatých.

R. cyanoxantha Fr., h. namodralá. Výborná jedlá houba, místy sbíraná.

R. punctata Krbhz., h. tečkovaná. Ve starých jehličnatých lesích dosti hojná Jedlá.

R. viscida Kudrna, h. lepkavá. Jedlá, někdy však poněkud palčivá. Velmi vzácná 7. 9. 1952 na Čejovsku v Orlovech.

R. puellaris Fr., h. dívčí. Velmi hojná, jedlá.

R. virescens Fr., h. nazelenalá. Místy hojná a často sbíraná chutná houba.

R. heterophylla Fr., h. bukovka. Chutná, jedlá, velmi vzácná. 26. 8. 1951 na lesní cestě u bratroňovského potůčku v Orlovech.

R. vesca Fr., h. mandlová. Roste hlavně u cest a na okrajích lesů. Hojná, chutná, místy sbíraná.

R. amoena Qu., h. půvabná. Velmi vzácná. Jedlá. 19. 9. 1948 pod buky u N. Dvora, 7. 9. 1952 na vrchu Poláčku.

R. atropurpurea Krhz., h. černonachová. Jedlá, avšak velmi vzácná. 19. 7. 1952 v trávě u lesního potůčku na Prosečsku.

R. azurea Bres., h. azurová. V jehličnatých lesích i za sucha hojná. Jedlá.

R. mustelina Fr., h. kolčaví. Ve starých, hlavně smrkových lesích dosti hojná. Jedlá a chutná.

R. lepida Fr., h. sličná. Dosti hojně pod duby, buky i v jehličnatých lesích. Jedlá, avšak příliš tvrdá.

R. aurata Fr., h. zlatá, šafránka. Vzácně. Jedlá, chutná. 13. 8. 1950 pod bukem Na kopanikách u myslivny Orlovy.

R. paludosa Britz., h. jahodová. Charakteristická houba lesních mokřin. Hojná, jedlá, dosti chutná. V mládí podobná vrhavce, s níž roste často pospolu.

R. Velenovskyi M.-Zv., h. Velenovského. Jedlá. Pořídku pod břízami a buky. 22. 9. 1951 pod buky v Horních lesích, v r. 1952 pod břízou v lese Pod hatí na Budíkovsku.

R. parazurea J. Sch., h. podmračná. Na okraji borových lesů vzácně. 7. 9. 1946 na okraji lesa v Opálenici u M. Budíkova. Jedlá.

R. aeruginea Lindb., h. trávozelená. Naše nejhojnější zelená holubinka, chuti někdy poněkud štiplavé. Jedlá, místy sbíraná.

Obr. 2. Holubinka černající. Russula nigricans Fries. Zajímavou srostlici dvou deformovaných plodnic nalezl a nakreslil náš spolupracovník Ing. L. Hlaváček. Les u Ledečka — 9. 9. 1955. Skut. velikost.

R. grisea Bres., sivá. Vzácně. 26. 7. 1948 u lesní cesty v Opálenici u M. Budíkova. Jedlá a dosti chutná.

R. basifurcata Lge., h. bledá. Velmi vzácně. 30. 9. 1950 pod bukem v Poláčku v Orlovech. Jedlá.

R. olivacea Sch., h. olivová. Ve starých jehličnatých lesích i za suchého počasí místy dosti hojná. Jedlá.

R. alutacea Fr., h. podrusá. Vzácná. 30. 6. 1946 ve smíšeném lese za Čihadlem u Kejžlice, 17. 8. 1950 ve smíšeném lese na Rápoticku. Jedlá.

R. integra F., h. celokrajná. Velmi hojná ve velikých houfech ve starých lesích jehličnatých i za suchého počasí. Jedlá.

R. nauseosa Bres., h. raná. Na okrajích lesů pořídku, často již od jara. Jedlá.

R. Turci Bres., ametystová. V jehličnatých lesích hojná. Jedlá.

R. chameleontina Fr., h. měnlivá. Jedlá. V několika odrůdách, z nichž jsem sbíral dvě následující:

var. lutea Fr., h. žlutá. Klobouk jednobarevný, citronově až žloutkově žlutý. Malinký druh. 13. 8. 1950 u N. Dvora pod obrázkem.

var. ochracea P., h. okrová. Poněkud větší než předch., barvy okrově neb nahnědlé. 13. 8. 1950 na lesní cestě sev. od myslivny Orlovy.

R. roseipes Bres., h. růžonohá. Na vyhřívaných okrajích lesů vzácně. 14. 8. 1950 na okraji borového lesa v Opálenici na Budíkovsku. Jedlá.

R. fellea Fr., h. žlučová. V lesích, hlavně pod buky dosti hojná. Nejedlá. Palčivá.

R. ochroleuca Fr., h. hlínožlutá. Ve starých smrčinách, hlavně kolem lesních mokřadel. Palčivá, ale jinak neškodná.

R. foetens Pers., h. smrdutá. Velmi hojně ve velkých houfech na pasekách a jiných travnatých místech. Nepoživatelná.

R. farinipes Rom., h. pružná. Vzácná. 17. 8. 1950 pod buky na Rápoticku. Nejedlá.

R. sardonia Fr., h. jizlivá. Hojná hlavně v borových lesích pozdě na podzim. Krutě palčivá, nepoživatelná.

R. sanguinea B., h. krvavá. Hojná, hlavně na okrajích borových lesů a na travnatých lesních cestách. Nejedlá, palčivá.

R. exalbicans Secr., h. parková. Dosti vzácná. Sbírám ji však každoročně v březině pod Hatí na Budíkovsku. Nejedlá.

R. emetica Fr., vrhavka. Je charakteristická pro lesní mokřadla, jichž je pravou ozdobou, obyčejně pospolu s h. jahodovou. Nejedlá, krutě palčivá.

R. rhodopoda Zv., h. rudonohá. Vzácně ve smrčinách. 3. 8. 1950 za Martinskou Obcí na Budíkovsku. Nejedlá.

R. rubra Bres., h. červená. Velmi vzácně. 21. 9. 1952 pod buky na Rápoticku. Nejedlá.

R. fragilis Fr., h. křehká. Ve všech lesích, hlavně však ve smrčinách již od léta velmi hojná. Nejedlá, palčivá.

var. Raoultii Queal., h. Raoultova. Citronově až slámově žlutá odrůda předešlé. Dosti hojná.

f. nigrodisca, větší forma předešlé, s kloboukem na středu černým.

R. fallax Fr., h. klamná. Nehojná. Nejedlá, krutě palčivá.

R. violacea Qu., h. fialová. Vzácně. 4. 10. 1952 v Hati na Budíkovsku. Nejedlá.

R. badia Qu., h. brunátná. V lesích jehličnatých dlouho do podzimu dosti hojně. Nejedlá.

R. luteoviridans Mart., h. čížková. Vzácná. 20. 7. 1946 ve smrčině. Pod hatí. Jedlá.

Tímto jistě není vyčerpán počet všech druhů holubinek ve zdejším kraji rostoucích. Bude dalším úkolem jak mykologů - odborníků, tak i lidových výzkumníků, aby tomuto rodu věnovalí v naší oblasti větší pozornost.

Резюме: В статье дан обзор сыроежек, которые автор собирал в течение многих лет в своем крае.

Dr Ladislav Hanuš:

Mykologický průzkum Doubravky.

Д-р Ладислав Гануш: **Микологическое исследование Доубравки.**

Doubravka u Teplic lázní v Čechách, kdysi známá též jako Zámecký vrch podle něm. Schlossberg, je kopec 392 m vysoký s historickým hradem a výletní restaurací na temeni hory. Je to starý rytířský hrad, v němž nápisy nám dokazují český původ. Kopec je zalesněn převážně listnatými lesy. Převládají háje dubové, ojediněle bukové a modřínové.

Obr. 3. Zajímavý příklad růstu hřibu hnědého — Boletus badius Fries na smrkové šišce. Šiška i substrát pod ní jsou bohatě prorostlé myceliem a přímo mezi šupinami šišky se vytvořila plodnice.

Vyskytují se také jeřáby, břízy, lípy, ojediněle borovice a smrk. Na úpatí je cesta se starými stromy, zejména jsou tu na teplické straně jedlé kaštany. V okolí hradu jsou šeříkové háje.

V letech 1953—1954 jsme podrobili uvedenou horu mykologickému průzkumu. Podle dosavadních průzkumů, prováděných i na vedlejším malém lesnatém kopci jižně od Doubravky, byly zjištěny*) tyto známější a většinou prakticky významné houby:

*) Děkuji houbařské poradně Mykologického ústavu v Praze III, Karmelitská 14, zejména † doc. dr. Fr. Smotlachovi za pomoc při určování těchto sběrů.

Z hřibovitých hub nejhojnější hřiby žlutomasé čili babky (sametáky) — Boletus chrysenteron Fr., hřiby plstnaté — Bol. subtomentosus Fr., hřiby hnědé čili poddoubky — Bol. badius Fr., kozáky březové — Bol. scaber Fr., vzácně hřib koloděj — B. luridus Fr., hřiby dubové — Boletus reticulatus Fr.

Z lupenatých hub, kterých roste velké množství na Doubravce, byly dosud nalezeny tyto: Bedly vysoké — Lepiota procera Fr., i jejich příbuzné bedly odřené, třepivé nebo červenající — Lepiota rhacodes Vit.; holuběnky nazelenalé Russula virescens Fr., holuběnka jitřní — Russula aurora Fr., holub. kožolupenná — R. alutacea Fr., hol. mandlová — R. vesca Fr. (výborná), hol. žloutková — Russula vittelina Fr., holub. černající — R. nigricans Fr. a holuběnky zápašné — R. foetens Fr.

Z rodu ryzců roste na Doubravce Ryzec velejemný — Lactarius mitissimus Fr., ryzec ryšavý — L. rufus Fr., ryzec krémový — L. cremor Fr., nasládlý — L. subdulcis Fr., ryzec dubový — L. quietus Fr., ryzec ohavný — L. turpis Fr. Náš nejznámější a nejoblíbenější ryzec smrkový či obecný — L. deliciosus Fr. na Doubravce chybí.

Vedle těchto rodů lupenatých hub byly zjištěny ještě tyto: Špička obecná — Marasmius oreades Fr., čirůvka zemní — Tricholoma terreum Fr., čirůvka fialová — Tricholoma nudum Fr., plžatka modřínová — Limacium lucorum Fr., helmovka narostlá — Mycena galericulata Fr., šupinovka hnědá — Pholiota brunnea Fr., štítovka jelení — Pluteus cervinus Fr., slzivka oprahlá — Hebeloma crustuliniforme Fr., sliznatka slizká — Myxacium mucosum Fr., strmělka přehrnutá — Clitocybe inversa Fr., čirůvka sírožlutá — Tricholoma sulphureum Fr., závojenka olovová — Entoloma lividum Fr., čechratka podvinutá — Paxillus involutus Fr.

Také různé drobné houby byly na Doubravce nalezeny: třepenitka vlahomilná — Hypholoma hydrophilum Fr., hník čili hnojník stádový — Coprinus congregatus Fr., hník inkoustový — C. atramentarius Fr., opěnky — Pholiota mutabilis Fr. Z jedovatých dlužno ještě uvésti vláknice rozsedalé — Inocybe lacera Fr. Po jarních deštích rostou zde hojně penízovky ocasaté — Collybia macroura (Scop.) Fr., radicata (Relh.) Fr. Na podzim a v zimě rostou hojně na pařezech, ba i na pahýlech větví stromů penízovky sametonohé — Collybia velutipes Fr.

Doubravka, ač daleko menší než Milešovka, poskytuje houbařům hojnost jedlých a chutných hub, z nichž veliká část není širšímu obecenstvu známa.

Nález tloustnice kulovité (Sarcosoma globosum Schm.)

Počátkem května 1956 vyšel jsem si s manželkou na Charvátskou stráň u obce Velký Vír poblíž Orlíku nad Vltavou, doufaje, že zde naleznu ucháče obrovské (Gyromitra gigas Krombh.), které jsem zde již několikrát sbíral a které zde dosahují úctyhodných rozměrů. Vzhledem k letošnímu opožděnému jaru nalezli jsme však pouze několik maličkých plodnic tohoto ucháče a několik penízovek šiškových (Collybia conigena Pers.). Již jsem se domníval, že tato mykologická vycházka skončí nezdarem, když tu manželka našla nějaké podivuhodné houby. Šlo skutečně o houby velmi zvláštní, které isem nedovedl určit. Byly to tmavohnědé soudky asi 5—7 cm vysoké a přibližně stejně široké, nahoře uťaté, zakončené černou, lesklou plochou, po stranách mírně zprohýbané, rosolovitě gumovité a nápadně těžké. Po rozříznutí jsme zjistili příčinu jejich velké váhy. Byly totiž naplněny čirou, vodnatou tekutinou.

Podle literatury určil jsem doma tuto houbu jako tloustnici kulovitou (Sarcosoma globosum Schm.), zvanou též některými autory masečník a patřící mezi jarní houby vřeckaté. Zdá se, že výskyt této houby je poměrně vzácný, neboť jsem ji dosud nikdy nenalezl, ani o ní neslyšel, přestože již dosti dlouho se zabývám mykologií zvláště z jara, kdy výskyt plodnic velkých hub je poměrně nepatrný. Jistě by mi taková zvláštní houba neušla.

Prakticky nemá tato houba zřejmě valnou cenu, avšak je dokladem rozmanitosti naší mykoflory. Jaroslav Zíma, Příbram

Albín třepenitky vlahomilné, Hypholoma hydrophilum Bull. Při vycházce vinohradské odbočky ČMS dne 20. 11. 1955 byly nalezeny v lesích mezi Komořany a Zbraslaví u Prahy, odděleně od sebe tři trsy třepenitky vlahomilné. Každý trs čítal asi 11—15 plodniček. Zajímavé při těchto trsech bylo to, že asi polovina těchto plodniček byla čistě b í l á, tedy albíni. Asi metr od těchto tří trsů plodniček sdružených s albíny, bylo nalezeno kolem pařezu velké množství plodniček, kde ani jediná nebyla čistě bílá. Jak vysvětliti tuto hříčku přírody? Václav Novák

Pýchavka obrovská, Lycoperdon giganteum Batch., byla nalezena dne 13. 7. 1956 v Šárce p. Kl. Papežem. Byla bezvadně bílá, pokožka špekově matná, na omak jako kůže používaná pro bílé rukavičky. Dužnina tvrdá. Velikost: výška 34 cm, průměr vodorovně 40 cm. Váha 3,70 kg. Seděla na menší pasece. Po týdnech chladna a deštiva následovalo 6 dnů slunečných a teplých a v den nálezu byla střední teplota 28° C. Její fotografii otiskl večerník »Večerní Praha«. Nálezce si ji opět odnesl a prohlásil, že si ji usuší. Je to letos první obrovská pýchavka, která byla donesena do naší houbařské poradny v Praze III, Karmelitská 14. A pak si někteří houbaři stěžují, že houby nenalézají. A na okraji Velké Prahy se nalezne jeden kus v tak nevídané váze »pouze« 3,70 kg. Václav Novák

Dr Ladislav H a n u š :

Rok 1957 — rok václavek.

Máme už měsíc září, měsíc sv. Václava a růstu václavek. Obvykle tomu tak bývá; rok 1957 však přinesl výjimku z pravidla. Léto neodpovídalo našim představám o teplém, slunečném létu s občasnými bouřkami. Bylo naopak skoro stále zamračené a více mokré, s teplotami někdy hluboko pod normál.

To se také projevilo ve vzrůstu hub. V srpnu jsem poslal redakci Myk. sborníku zprávy o václavkách vzrostlých už v první polovině srpna v Jizerských horách, pak též v Krušných horách na Teplicku. Potom jsem dostal dopis od přítele J. Chládka z Prahy, který prožil s rodinou 14 dnů dovolené ve vých. Čechách na Žamberecku. Mezi jiným napsal:

»Nyní se obírám vzpomínkami na naši letošní dovolenou; co se týče počasí, nebyla zrovna valná, bylo chladno, některé ráno bylo jen 6° nad nulou. V prvém týdnu jsme ještě se potěšili několika opravdu krásnými hřiby, ale to už nám tamní houbaři hlásili, že jsme měli přijet o něco dříve, to prý bylo hub. Ale my jsme byli spokojeni i tak. Potom přišlo několik deštivých dnů, ochlazení a objevily se křemenáče a veliké množství václavek, které obalovaly nejen pařezy, ale i na stromech (totiž kmenech) až do 1 m vysoko od země. Takové množství václavek jsem ještě v životě neviděl.«

Tím doplňuji své předchozí zprávy o průběhu letošního jara a léta a o předčasném vzrůstu václavek zvláště.

(Psáno 2. 9. 1957.)

Ing. K. K u n c :

Zajímavost z výstavy hub r. 1956 v Malostranské Besedě.

Tylopilus felleus (Bull.) Karsten — podhřib žlučový (hřib hořký).

Plodnice s nápadně vyvinutou síťkou povlékající celý povrch třeně. Výška žeber síťky průměrně 4 mm. Plastická síťka na třeni podhřibu žlučového je téměř pravidlem, avšak tato výška žeber je zjev mimořádný, potvrzuje poznatek, že síťka je odchylně vyvinutými trubkami. Rovněž tak nález basidií s vyvinutými cystidami na ploše žeber svědčí pro tento poznatek. Nález: Holoubkov u Rokycan, X. 1956, sbíral ing. K. Kunc. Skutečná velikost. Viz fotografickou přílohu.

Dotaz:

Současnou poštou zasílám vám 5 vzorků houby, která se dosti často vyskytuje v našich jehličnatých smrkových lesích. V atlasech hub ji nenalézám, ačkoliv je dosti hojná v Bezkydských lesích a v kraji Opava. Houbaři ji říkají »cigán« — nevím, zda název je odvozen od černého cikánského rodu nebo že houbaře klame svým vzhledem: černým kloboukem shora i ze spodu. Tyto houby jsou obyčejně zdravé, bez červů a tvrdé. Karel Švidroch

Ústřední poradna ČsMS: Šlo o hřib nachovýtrusný (B. porphyrosporus F.)

Až do 21. 7. 1957 podnikl jsem 5 houbařských průzkumů v nejbližším okolí Jihlavy. Vcelku je zde houbař. sezóna až dosud slabá.

Josef Mišák — Jihlava, ref. ČsMS.

Zasílám několik plodnic václavky obecné, která mne překvapila v tuto dobu. Litoměřice, 12. 8. 1957. V. Červený, ref. ČsMS.

Klášterec n. Orlicí. Vedle letních hub objevují se i houby podzimní, slizák mazlavý, čechratka podvinutá, různé ryzce. Z letních hub je neobyčejně hojná a kupodivu nečervivá růžovka. K Petránková, 10. 8. 1957.

Světlá u Bruntálu. V druhé polovině července 1957 byla houbařská sezóna v plném proudu. Sbíraly se lišky, hřiby i kozáčky. Příhodné počasí, teplé a vlhké noci umožnily pěknou úrodu hub. Jos. Friedl, ref. ČsMS.

Rok 1956 byl na houby u nás velmi chudý. Příčinu hledám v tuhé zimě. Rok 1957 byl mnohem úspěšnější. V. Nepokoj, odbočka ČsMS Jablonné n. Orl.

Vanovice: Hřiby, křemenáky, a další hřibovité již přestaly růst, přestávají však i václavky, zmrazky, zelánky a havelky. Jsou již chladné noci a v našich lesích je poměrně sucho. (10. 10. 1957.) V. Soukup.

Turnov: Minulý týden jsem sbíral plodnici ryzce obecného, druhou asi ve velikosti 2—3 cm jsem nechal. Rostla několik dní dále. (23. 9. 1957.) Jaromír Vávra.

Liberec: Každoročně na podzim nám rostou na zahradě na kompostě houby, jejichž vzorek posílám k laskavému určení! Jar. Toužimský.

Šlo o strmělku mlženku (Clitocybe nebularis Basch.) Ústřední poradna.

c) Houby a jejich využití.

J. Balcárek:

V čem jsme pozadu ve výrobě žampionů.

И. Бальцарек: **В чем мы отстали в производстве шампиньонов.**

(Gottwaldov)

Někomu se snad slovo výroba bude zdát divné a bude si představovat nějaký stroj na houby, ale nakonec toto slovo správně vystihuje věc, o které si chceme něco říci — naše pěstování žampionů a jejich sterilních zárodků ve zvláštních pěstírnách.

Dřívější pokusy s pěstěním pomocí podhoubí (mycellia) dováženého ze zahraničí, byly málo úspěšné a proto se celá věc těšila jenom zájmu těch, kteří se na ní snažili vydělat. Skutečných pěstitelů-odborníků bylo málo. Situace se změnila teprve po roce 1949, kdy jsme se stali nejenom samozásobiteli vhodnými sterilními zárodky, ale můžeme jimi dnes

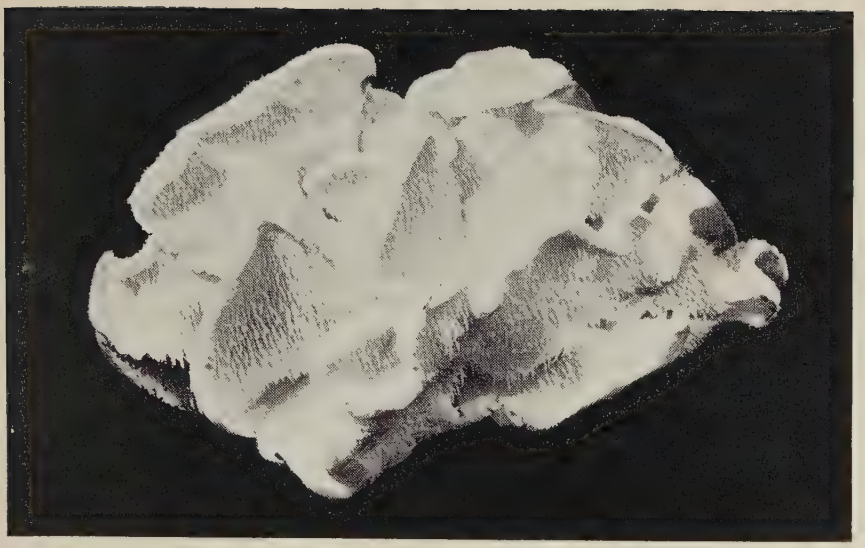

Lošák (vousatec) ježatý — (hlava medvědí) — Hericium cirhatum (Pers.) Nikol.
Foto: archiv Msb.

Pečárka zahradní, Agaricus hortensis (Lge.) Pil. Zajímavá srostlice,
vypěstoval a foto: E. Zima.

Hřib purpurový, Boletus purpureus Fr., Roblín, 1953, sbíral dr. J. Hlaváček. Foto M. Novák.

Hřib žlučový (hořký), Tylopilus felleus (Fr.) Karst. Holoubkov u Rokycan, 1956. Sbíral a fotografoval Ing. K. Kunc.

J. Balcárek:

Hříčka přírody při umělém pěstování žampionů.

V národním podniku Svit v Gottwaldově pěstují se od r. 1949 v podzemních chodbách s velkým úspěchem žampiony, kterými kuchaři v závodních jídelnách zpestřují a obohacují jídelníček pracujících. Vedoucí s. Balcárek má často možnost pozorovat různé zajímavosti, které dokazují úžasnou vitální sílu žampionů a zaslal nám několik snímků, které uvádíme.

Obr. 4. **Vzácné dvojče žampionu.** — Srostlice dvou žampionů měla původně dva zakořenělé třeně se srostlými hlavičkami. Silnější jedinec z těchto dvojčat vytrhl posléze silou svého růstu svoje slabší dvojče, které pak na další životní pouti nesl na své hlavě třeněm nahoru.

zásobit i země lidových demokracií. Je to především zásluha soudruhů Balcárka a Dr M. Staňka, kteří v žampionárně n. p. Svit, v podzemních chodbách pod závodem, zavedli nejenom výnosné pěstování plodnic, ale po dlouhých pokusech a výzkumu pěstují dnes jako první v Československu sterilní zárodky, dodávané v sušených homolích. Tyto vysoce kvalitní zárodky zaručují při správném použití sklizeň 5—7, ale i 16 kg z jednoho metru plochy. Bylo započato také s výzkumem urychlení sklizně, byly zkoušeny různé substráty a také se hledaly nové cesty v dosud nevyužitých možnostech použití žampionů k přípravě jídel.

Pomocí zárodků ze svitovské pěstírny rozšířilo se pak pěstování žampionů na několika místech naší vlasti, na celkové ploše asi 4000 metrů^2. Ovšem to všechno jsou teprve začátky, více či méně pokusné. Srovnáme-li plochu našich žampionáren, na příklad s plochou použitou k tomuto účelu v SSSR, poznáme, co jsme dosud zameškali. Jen v obvodech Moskvy, Leningradu a Kijeva, před Velkou vlasteneckou válkou, odhaduje M. A. Panov ve své knížce plochu pěstíren na 100.000 metrů^2. Také v zemích lidových demokracií, na příklad v Polsku a Bulharsku se rychle rozvíjí pěstění žampionů, které přestaly být pochoutkou vyvolené vrstvy boháčů a dostávají se na stůl všech pracujících. Bylo by proto jistě účelné, ve vývoji našich pěstíren dále pokračovat. Ovšem současně je třeba zajistit také výzkum výroby a upotřebení těchto hub,

Obr. 5. **Rodinka žampionů na poschodí.** — O mohutné plodonosné síle žampionů svědčí tato pěkná hříčka přírody. Pod normálně vyrůstající dvojicí žampionů se objevila trojice, kde největší z nich na své hlavě vynesl dvojici nad povrch záhonů, v pravém slova smyslu je utrhl a tak si z nich udělal nájemníky v prvém poschodí s bytem i stravou.

i základní mykologický výzkum na některém vědecké ústavě. Tento výzkum však musí být ve stálém spojení s praxí, aby bylo možno ihned ověřovat a používat jeho výsledky. Na příklad teoretický výzkum klíčení spor má rozhodující význam při výrobě sterilních zárodků a při sadbě, výzkum metabolismu je předpokladem k nalezení vhodných umělých substrátů, studium tvorby plodnic je důležité při urychlování kampaně a dědičnost je rozhodující při získávání nových odrůd. Je třeba také zdůraznit, že základní výzkum jedlých hub velmi úzce souvisí s jinými mykologickými problémy, na příklad s výrobou očkovacích látek a některých léčiv.

Z toho všeho je zřejmé, že chceme-li pokračovat v úspěšně nastoupené cestě v pěstování žampionů, nestačí na zvládnutí všech úkolů jedinec, ani malý kolektiv, pracující více méně odtrženě od vědeckého výzkumu.

Je třeba organisovaného a plánovaného postupu. Je třeba provádět mykologický výzkum s hlediska celostátního a v co nejužší spolupráci s praxí, s pěstírnami jedlých hub, hlavně žampionů.

Proto se nemůžeme trvale spokojit se stávajícím stavem a musíme se snažit zajistit rozšíření výzkumu a pěstíren v takovém měřítku, jaký věci významem přísluší. Dosavadních dobrých výsledků a předpokladů musíme využít tak, aby nebylo pro nás přepychem, poskytnout pracujícím i v zimě čerstvou a zdravou houbu. Plán výzkumu a návrh

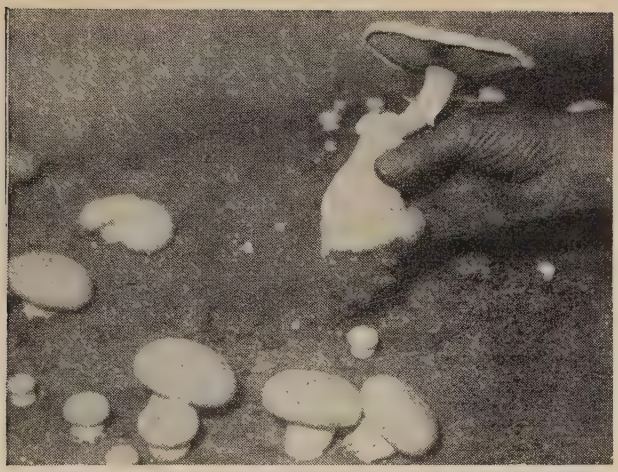

Obr. 6. **Jiné podivuhodné dvojče.** — Životnost a síla růstu žampionů a hub vůbec je obdivuhodná. Plodnice, jak ji vidíme na obrázku, vyrostla na záhoně hlavičkou dolů, současně však zapustila nový kořenový systém a růst pokračoval obráceně. Hlavička v tomto případě nahradila třeň a na místo hlavičky rostl do výše třeň. Na konci třeně třetí den utvořila se nová plodnice, která se normálně vyvíjela a jak je vidět, dobře se jí vedlo. Tato hříčka rostla po dobu 6 dnů.

vzorné pěstírny, podle návrhů soudruhů Balcárka a Dr M. Staňka z Gottwaldova, je připraven a záleží jen na odpovědných činitelích, zda bude uskutečněn. Předpokládal by zřízení pěstírny v blízkosti státních hřebčínů, aby byl zajištěn dostatek hnoje-substrátu a v biologickém ústavu by bylo možno pokračovat ve výzkumu. Tak bychom mohli zameškané poměrně brzy dohonit.

Jako ve všech našich pokusech a ve všech oborech našeho podnikání, můžeme se i v tomto problému poučit z bohatých sovětských zkušeností, o kterých píše M. A. Panov, ve své knížce o žampionech. Sovchoz »Marfino« se na příklad již dlouho soustavně věnuje nejen pěstování těchto hub, ale i propagaci a rozšíření pěstění, různým pokusům a selekci. Bylo prozkoumáno a úspěšně použito k pěstování mnoho podzemních místností, starých kamenolomů a pod. a byly také sestrojeny různé druhy žampionových skleníků, využívající nejen plochu, ale i prostor místností, pomocí víceetážových záhonů.

Nechceme-li i nadále zůstávat pozadu a chceme-li zhodnotit již dosažené výsledky, musíme se postarat o zajištění dosavadních pěstíren, o jejich další rozšíření, o výzkum a konečně i o propagaci pěstění a zužitkování žampionů v širokých vrstvách lidu. Vypěstování chutných jedlých hub je jistě lákavým pokusem pro mnohé naše zahrádkáře a pro mladé mičurince-pionýry, kteří s úspěchem vypěstovali již mnohé u nás dříve neznámé rostliny. Úkolů je tedy dostatek a čím dříve se jim budeme opravdu pozorně věnovat, tím lépe pro naše zásobování.

Ing. F. Šafr:

Houby jako hnojivo.

Инж. Ф. Шафр: **Грибы в качестве удобрения.**

Ing. F. Šafr: **Mushrooms as manure.**

Již v minulých ročnících našeho časopisu jsem se zmínil o účinku hnijících hub jako výborného hnojiva ke všem hrnkovým květinám, které přes léto dáváme ven k zotavení, jako citrusů, rozmarinu, vytrvalé papriky, pelargonií, fuksií a pod. Zde nemusíme být tak choulostiví, jestliže houby se rozkládající trochu nelibě páchnou! Pro naše miláčky, jako jsou Anthuria, dnes běžně v Praze v květinářstvích k dostání, orchidee Paphilopedilum (střevičník) a jiné Bromeliaceae, které jsou běžně k dostání, užijeme zcezený výtažek hub hřibovitých, který nejvýše páchne jako houbová polévka. Jak známo, vedle dusíku a běžných živin obsahují houby i různé vitaminy a jiné nám neznámé bios, které pokojové rostliny jen uvítají. Můžeme výhodně kombinovat s kravskou mrvou a minerálním hnojivem Sfinx, které obsahuje i stopové prvky Cu, Zn, B, Co a jiné. Ovšem při hnojení choulostivějších rostlin, jako Anthurium, orchideje atd., zředíme Sfinx daleko více (podle návodu 1 polévková lžíce na 10 l vody), pro jemnější rostliny jen kávová lžička na 10 l. Houbami nepřehnojíme, jen nesmíme příliš zalévat, aby zem nezkysla. Jak postupujeme? Na procházce lesem, každého starého hřiba, kozáka, poddoubníka, klouzka atd. sebereme, v ruce opatrně vyždímáme a poměrně suchý substrát zabalíme do celofánového pytlíku. Doma houby hodíme do vody, přidáme kravince, mech, zejména sphagnum (rašeliník) je výborný, a tuto kaši nalijeme opatrně k vysazeným rostlinám, dbáme, aby se směs dobře vpila. Směs časem utvoří vrstvu, která chrání jednak proti vypařování, hnojí a zabraňuje plevelu v rozšíření. Vbrzku vidíme bujný vzrůst našich, přes zimu značně poškozených rostlinek, tak na př. rozmarína nejen silně obrazila, ale do směsi vypustila četné kořínky. Jistě opatrnost bude vždy na místě. Též našim, stále plodícím jahodníkům přijde toto kombinované hnojivo vhod, zejména dnes tak žádané Red-Riche atd. Také rajčatům, ovšem již v silnějším roztoku a větší vrstvě přijde to hnojivo ohromně vhod.

I celer bude za to vděčen, tomu přidáme i něco draselné soli. Použili-li jsme starých žampionů, již na příští rok budeme sklízet na zahradě i žampiony, jejichž výtrusy jsme tak rozseli. Houby lupenité, jako holubinky a různé ryzce nedoporučuji, ani muchomůrky, výjimkou by mohla být jen růžovka, která bývá stejně více méně červivou.

Milada Nedbalová:

Několik receptů.

Telecí a la Marengo.

½ kg telecího masa nakrájíme na kousky, na másle a cibuli udusíme. Uvaříme hrst sušených hub neb čerstvých, usekáme, šťávu i houby přidáme k masu. Pak přidáme 2 lžice rajského protlaku, trochu citronové kůry i šťávy, 1 kostku cukru. Zahustíme lžicí hladké mouky a povaříme.

Michaná žemlovka.

Housky se nakrájí na tenké lísťky a navlaží mlékem. Pokladou se do vymazané formy, na ně sekané vařené maso vepřové neb jiné zbytky masné, na slanině škvařená cibulka a prosype se to strouhanou smaženou houskou. Zase se položí lístky housky, které se pokladou kyselou sekanou okurkou, naloženými ryzci neb hříbky a prosype se opět žemličkou smaženou. Opět přijdou lísťky, které se pokladou na tvrdo vařeným vejcem, opět smažená žemlička a navrch lístky. Zalije se mlékem s rozkverlaným vejcem, pokropí omastkem a dá péci. Jest to pikantní jídlo.

Vepřové kotlety na houbách.

Kotlety se naklepou, na jedné straně se obalí v mouce a na druhé popráší pepřem. Cibulku necháme zpěnit, kotlety na ní vložíme, přidáme špetku kmínu a když jsou napolo měkké, přilijeme 1/8 l vody v níž jest povařeno několik krájených hříbků buď sušených neb čerstvých. Necháme dusiti.

Burgunské maso

Hovězí z kýty protáhneme slaninou, dáme na zeleninu s cibulí dusit do měkka. Měkké maso nakrájíme na plátky, přelijeme několika lžicemi rajského protlaku, na plátky dáme hromádku dušených hub.
Pro 4 osoby: ½ kg masa, 6 dkg slaniny, 6 dkg zeleniny, 4 dkg cibule, 4 lžíce protlaku, 12 dkg hub, 3 dkg tuku.

Ryzce jako ledvinky.

Osmaží se na tuku cibulka, kmín a na to se vloží na kousky krájené ryzce. Udusí se za častějšího podlévání a nakonec se zapráší moukou. Podáváme s brambory. Za ¼ hod. jsou hotovy.

Vepřové na houbách.

Na másle zapěníme cibulku, kmín a ½ kg vepřového masa krájeného na kostky. Podlijeme vodou neb polévkou, osolíme a dusíme do měkka. Uvaříme lžíci sušených hříbků neb dušených čerstvých či jiných hub, přidáme k masu. Pak šťávu zalijeme kyselou smetanou neb mlékem, v kterém rozkverláme mouku a povaříme.

Houby v Liberecké tržnici. Miroslav Kohout:

Kdykoliv jdu kolem tržnice v Liberci, všímám si, jaké houby se na trhu prodávají. Sleduji tak růst hub v našem kraji. Letos tu bylo na trhu mnohem více hub než loni. Ženy z okolních vesnic zde prodávaly tyto druhy hub: Hřiby, křemenáče, lišky, hřiby panské, koloděje (modráky), kozáky, podborováky, kačenky, hřiby žlutomasé, (babky) lesní žampiony a v poslední době ryzce a zelánky. Je zajímavé, že se tu na trhu nevyskytují klouzky, kterých v letních měsících hojně roste. Ani václavky, kterých letos také rostlo hodně, se na trhu neprodávaly. (5. 10. 1957.)

Řevnice. Je růžovka houba kodexová? Fr. Mentlík:

Muchomůrka růžová (A. rubescens) není uvedena v potr. kodexu ani ve vyhlášce min. zdravotnictví č. 586 z 28. 9. 1950. Nemůže být tedy prodávána na trhu.
Redakce.

Liberec. Ústřední poradně. Děkuji za laskavé určení: strmělka-mlženka jedlá (20. 9. 57). Již si na nich pochutnáváme. Jar. Toužimský.

Bratislavská tržnice. Dne 4. října t. r. byly zde prodávány loupaný klouzek obecný, špička obecná, strmělka přehrnutá, křemenáč březový. Ing. Smotlacha.

Čirůvka nahá (Tricholoma nudum) a mlženka (Clitocybe nebularis Basch.) chutnají upravené s rýží zvláště dobře. Připomínají husí drůbky. Zkoušel jsem různé druhy hub, ale žádné se nevyrovnají těmto dvěma. Lépe je dáti větší díl čirůvky než mlženky. Fr. Helmer — Beroun.

»Houby jsou mně, a soudím, že i našemu středozemnímu národu, který nemá moře (ryby), víc než jen potravinou, pochutinou nebo kořením; jsou pro nás i důležitou součástí biologické, t. j. pro život zvlášť vhodné stravy.«

Dr F. Smotlacha: Atlas hub. 2. vydání z r. 1950.

d) Houby škodlivé a jedovaté.

Dr. Je. A. Běloručev (Kaluga, SSSR):

Metoda zjišťování jedovatých hub při rozboru hub, zakvašených v soli.

Д-р Е. А. Белоручев (Калуга, СССР): **Метод определения ядовитых грибов при анализе грибов в засоле.**

Dr. E. A. Belorutchev (Kaluga, USSR): **Method of determining poisonous mushrooms when.**

Podle sovětských zdravotních předpisů lze konservovat 32 druhů hub, mezi nimi 18 lupenatých. Lupenaté houby se mají konservovat zvlášť, podle druhů. Přesto se vyskytují případy, kdy tento předpis se nedodržuje a konservuje se nejen směs různých druhů lupenatých hub, ale i t. zv. »lesní směs«, t. j. nejrůznější nestandardní houby a mezi nimi i nejedlé a dokonce jedovaté.

Obyčejná červená muchomůrka se sice nesbírá, protože ji houbaři dobře rozpoznávají, kdežto jedovatá muchomůrka zelená a bílá Amanita viridis Pers. a A. verna Bull. se do směsi může snadno dostat, protože ji houbaři a pracovníci konserváren hub dobře neznají, jak o tom svědčí někdy i těžké otravy.

Zdravotní laboratoř má při rozboru vzorku takové směsi v soli zakvašených lupenatých hub nesnadný úkol, jak zjistit druhovou příslušnost těchto hub a hlavně, jak zjistit, zda v této směsi není nejjedovatější houba, t. j. smrtelně jedovatá muchomůrka zelená nebo bílá. Muchomůrka zelená (bílá) se snadno rozpozná, když je čerstvá, avšak zakvašená v soli, a zvláště po převaření, se těžko určuje, protože se mění barva klobouku, ztrácejí se zbytky generálního vela (plachetky) a kromě toho při úpravě pro zakvašení se uřízne třeň s charakteristickým prstenem.

Navrhujeme tuto metodu při rozboru podezřelých kloboučků hub, zakvašených v soli.

Příprava analysy: klobouček houby se promývá pečlivě se všech stran slabým proudem destilované vody ze střičky, aby se odstranil roztok soli, kousky jiných hub a cizí výtrusy. Při proplachování se nesmí poškodit lupeny.

Houba se položí na několik minut kloboučkem dolů na filtrační papír k odstranění přebytku vody.

1. Měří se průměr kloboučku. Jedovatá muchomůrka zelená má průměr kloboučku obyčejně nejvýše 9—10 cm.
2. Barva kloboučku — světlá: bělavá, šedavá.
3. Průměr třeně — nejvýše 1—2 cm.
4. Rozprostřený klobouček je lehce otupený nebo ve středu zaoblený, bez nálevkovitého důlku a bez kužele uprostřed.
5. Houba se rozřízne ostrou břitvou na polovinu středem třeně.

V jedné polovině houby se prohlíží barva tkáně houby (a). U jedovaté muchomůrky zelené je tato tkáň bělavá.

6. Způsob připevnění lupenů: lupeny u jedovaté muchomůrky zelené volné (c).

7. Barva lupenů — bělavá, lupeny husté.

8. Šířka lupenů (b) — lupeny široké — ve středu délky lupenů.

9. Konsistence houby — přiměřeně pevná, spíše křehká, ale není tak tuhá, jako u některých druhů rodu Lactarius. (Ryzec.)

10. Tupou skleněnou tyčinkou se opatrně seškrabe povrch houby mezi lupeny, rozmaže tyčinkou na sklíčku, přidá se kapka vody, přikryje se druhým sklíčkem a prohlíží se mikroskopem při zvětšení 300krát nebo o něco víc. Výtrusy jsou velké asi 7 × 11 mikronů. Výtrusy jsou bezbarvé, hladké, skoro kulovité, někdy s kapkou oleje ve středu a mají »nos«. Tento nos je charakteristický pro výtrusy celého rodu Amanita. (Muchomůrka.) Najdou-li se takové výtrusy, lze již předpokládat jedovatou muchomůrku. Pod mikroskopem se mohou vyskytnout i jiné výtrusy, pocházející z jiných hub, ale jen ojediněle.

11. Druhá půlka houby slouží k probádání vrstvy tramy, t. j. uspořádání hyf v lupenu. U lupenatých hub dává příčný řez lupenu obyčejně tento obraz:

Podél lupenu jsou hyfy uloženy více méně paralelně. Je to t. zv. regulérní nebo pravidelná trama. Na krajích lupenu, s obou stran tramy je hymeniální vrstva, skládající se z basidiálních buněk s výtrusy. Mezi buňkami jsou význačné dlouhé buňky různého tvaru, t. zv. cystidy.

Rod Amanita, tedy také muchomůrka zelená má jinou vrstvu tramy. Hyfy jsou šikmo ohnuty směrem k hymeniální vrstvě — je to t. zv. bilaterální vrstva tramy.

12. Dalším znakem jedovaté muchomůrky je nepřítomnost cystid. K zjištění vrstvy tramy je nutno druhou půlku kloboučku uříznout, jak ukázáno na obrázku, a menší část opatrně, bez pomačkání, přenést na hodinové sklíčko a sušit v sušárně dvě hodiny při teplotě $70-80^0$.

Potom se ostrou břitvou s příčného řezu, který má podobu hřebene, nakrájí asi deset tenoučkých plátků. Nejpodařenější plátky se přenesou na sklíčko, upraví se jehlou a po přidání kapky vody se přikryjí druhým sklíčkem a prohlížejí při zvětšení asi 300krát.

»Známe tedy již příčinu otrav: neznalost hub jedovatých. Vidíme, že na ochranu před otravou houbami nestačí jen znáti oněch několik druhů jedlých, nýbrž, že naprosto je nutná i dokonalá znalost jim podobných hub jedovatých, když již ostatní druhy, jako — prašivky — chceme pomíjeti.«

Dr F. Smotlacha: Jedovaté houby — 1920.

... »Znalost hub jedlých i jedovatých patří ke všeobecnému vzdělání každého občana již proto, že lze dobrým poučením o houbách zcela odstraniti nebezpečí otrav jimi, které, jak vidíme, je stále hrozivé a veliké.«

Dr F. Smotlacha: Otravy houbami a jak jim předejíti — 1937.

Dr Jiří Hlaváček:

Padlí růžové. Sphaerotheca pannosa (Wallr.) Lév.

Syn.: Alphitomorpha pannosa Wallr. Berl. Ges. Nat. Fr. Ver. 1 : 43 : 1819
Erysibe pannosa Rabenh. D. Cr. Fl. 1 : 230 : 1844.
Erisiphe pannosa Fr. Syst. myc. 3 : 236 : 1829. Tulasne Scl. Fung. Carp. 1 : 208 : 1861.
Sphaerotheca pannosa Lév. Ann. Sci. Nat. III : 15 : 1851, Sacc. Syll. Fung. 1 : 3 : 1882, Wint. Rabh. Fl. Cr. 12 : 26 : 1884.
Podosphaera pannosa de Bary Beitr. Morph. Phys. Pilz 1 : XIII : 48 : 1870.

Vyskytuje se dosti hojně na divokých i pěstovaných druzích a odrůdách růží. Napadá někdy i broskvoně a dosti vzácně i meruňku. V ČSR je všeobecně rozšířena na celém území státu. Je stálým průvodcem růží, prakticky po celém světě, v Evropě, Asii i Americe.

Větvičky, listy i poupata růží jsou potažena stříbřitým, později nahnědlým, plstnatým povlakem podhoubí. Největší hustota podhoubí bývá na mladých větvičkách a na poupatech, jež vypadají jako stříbrobíle jemně chlupaté. Také listy a větvičky broskvoní a meruněk bývají někdy pokryty moučnatými povlaky padlí růžového; někdy se tvoří i skvrny padlí na plodech — broskvích a meruňkách.

Popis: Podhoubí vytrvalé, povrchové, pavučinovité, nebo vločkaté, stříbrobílé nebo později zahnědlé, konidionoše jednoduché, konidie řetízkovitě uspořádané, ellipsoidní, bezbarvé 18—30 × 9—16 μ. Plodnice — kleistokarpia — jsou asi 60—120 μ v průměru, kulovité, zapuštěné do podhoubí, s jednoduchými, nahnědlými přívěsnými vlákny. Jediné vřecko, vejcovité — elipsoidní, 70—125 × 55—80 μ, obsahuje 8 hyalinních, ellipsoidních askospor, 22—30 × 14—16 μ velikých. Buňky mycelia jsou jednojaderné, většinou povrchové, jen částečně žijící uvnitř pletiva hostitele. Do hostitelských buněk pronikají haustoria parasita a čerpají z nich potřebnou výživu. Mycelium přezimuje ve větvičkách a především v pupenech. Na jaře se přezimované podhoubí zvolna rozrůstá a tvoří bohaté řetízky konidií, jež vítr roznáší na ostatní části rostliny a na sousední růžové keře. Konidie klíčí v krátkém čase, ale jen za vysoké vzdušné vlhkosti a na vzniklém podhoubí se v několika dnech tvoří znovu konidie. Později se tvoří na rozrostlém podhoubí plodnice, kleistokarpia. Na dvou sousedních hyfách se odliší dvě větve jako samičí a samčí orgán, askogonium a antheridium, obě jednojaderné. Obě větve se k sobě přiloží a jejich obsah splyne. Obě pohlavní jádra však zatím nesplývají a vytvoří charakteristické dvoujádří. Obě jádra se dělí a okolo vlastního vřecka se vytvoří několik tenkostěnných buněk, obsahujících zásobní látky. Teprve pak splývají obě jádra vřecka, podstoupí redukční dělení, jehož výsledkem je 8 jader, základ pro 8 výtrusů, jež se pak ve vřecku vytvoří. Plodnice dozrávají jen pomalu, až do příštího jara. Plodnice pak nasákne vodou, nepravidelně praskne a spory vystřelují z vřecka

Obr. 7. Padlí růžové — Sphaerotheca pannosa (Wallr) Lév. na větévce mechové růže v zahrádce v Ruzyni u Prahy. Foto M. Novák.

ven. Výtrusy pak přímo klíčí v nové podhoubí a životní cyklus houby se opakuje.

O c h r a n a : Doporučuje se poprašování jemně práškovitou sírou, nebo některým prodávaným sirným prostředkem. Účinný je též 1% roztok kyseliny salicylové v teplé vodě.

Josef C h m e l í č e k :

Otrava muchomůrkou pantherovou.

Dne 31. července 1957 jedla pí. Sv. v Solopiskách k obědu masáky (Amanita rubescens Pers ex Fr.), ku kterým se jí připletly pantherky (Amanita pantherina DC ex Fr.) a přidala i některé šedivky (Amanita spissa Fr.), které s masáky mnoho roků sbírá. Asi za půl hodiny pocítila nevolnost bez zvracení, asi za 10 minut začala zvracet, hlava se jí motala, jako by byla opilá, takže musela ulehnout. Dostala pak průjem, zvracela ještě jednou, mluvila jako pomatená, nastalo bezvědomí, v němž

ani syna nepoznávala, přestala mluvit, ležela asi dvě a půl hodiny bez vědomí, opět průjem a močení. Při ležení měla ruce i nohy studené. Potom se probouzela, nabývala poznenáhlu vědomí, mluvila ještě »z cesty« jako opilá. Když přišel lékař,

Obr. 8. Muchomůrka pantherová (Amanita pantherina Fr.). Významná naše jedovatá houba. Letos způsobila několik nám hlášených otrav. Typický průběh otravy je popsán v článku J. Chmelíčka.

byla již při vědomí a nechtěla věřit, že se otrávila houbami. Její syn jedl totéž jídlo, byl jakoby opilý, ale nezvracel ani po požití teplé vody a asi za dvě hodiny nic necítil. Od nynějška bude prohlížet závoje na vrchní straně a třeň pod klobouk em, zda je tam rýhování. Spoléhala vždy na povrchní vzhled klobouku, zabarvení a nic jiného.

Václav Červený:

Opět těžký případ otravy houbami.

Ve Lhotce u Úštěku nasbíral asi 60letý J. Dufek houby, které doma připravili a snědli. U čtyř členů rodiny se projevila prudká otrava houbami. Houby požili v pátek a v sobotu byli odvezeni do nemocnice v Litoměřicích (11. 8. 1957). V úterý zemřela sestra J. Dufka paní Kotábová, která trpěla cukrovkou, otrava probíhala u ní nejrychleji. Ve čtvrtek zemřela druhá žena, paní Dufková a v sobotu dne 17. 8. t. r. sám Dufek. Syn, který požil hub jen nepatrně, vyvázl životem. Bylo zjištěno, že otrava nastala požitím muchomůrek zelených, které byly zaměněny za holubinky. Připomínám, že v této době rostlo mnoho všech druhů hub, takže nebylo zapotřebí aby občané sbírali houby, které dobře neznají.

Pozn.: Podobně zemřel ve stejné době p. Bernard z Hradce Král. po požití muchomůrky zelené, kterou mu manželka omylem nasbírala a připravila. Domnívala se též, že sbírá holubinky. Sama požila hub jen menší množství, a tak se u ní otrava projevila jen v malém rozsahu. Je příznačné, že nejvíce otrav je hlášeno v době většího výskytu hub. Naši čtenáři vědí, jak důsledně bojujeme proti otravám houbami, ale vědí také, že nebylo vykonáno ještě dost, především veřejnými činiteli (školami, zdravotnickými organisacemi atd.), aby se těmto otravám účinně bránilo. Čs. mykologická společnost na př. navrhla, aby byly vydány nálepky na sirky s vyobrazením hlavních jedovatých hub. Návrh byl však V. Ú. zdravotnictví zamítnut s tím, že je veřejnost informována jinými prostředky. Domníváme se, že je nutno stále a stále upozorňovat na nebezpečí otrav houbami a na někdy malou péči příslušných činitelů v tomto směru. Zbytečně ztracené lidské životy stojí jistě za to!

Podle dalších jistě neúplných zpráv došlo v letošním roce (1957) ještě k těmto smrtelným otravám houbami:

Ve Slaném zemřela po požití muchomůrky zelené **Anna Nováková** (60 let stará).

V Nových Zámcích u Křince, okres Nymburk zemřela po požití pravděpodobně muchomůrky zelené nebo zbělené tříčlenná rodina **Hešnerových** (40letý otec, 35-letá matka, 12leté děvčátko; 8letý hoch houby nejedl a tragedii přežil.

V České Lípě zemřely po požití muchomůrek zelených tři osoby: p. **Patočka**, jeho manželka a malá půldruha roku stará dceruška, které podali jen šťávu z upravených hub. Z rodiny zůstala na živu jen druhá dcerka, která nebyla doma. Zprávu podal náš pracovník M. Kohout z Liberce.

V Rejkovicích zemřel po požití neznámých hub syn; matka a otec byli zachráněni.

Ve Štěchovicích zemřely po požití muchomůrky zelené, podle sdělení pí. Novotné z Prahy XVI, tři osoby: otec, matka, syn. Druhý syn byl zachráněn.

Z Pardubic byla hlášena otrava 8 lidí po požití neurčených hub. Zprávu o ní přineseme později.

Tyto případy ukazují též, jak záslužná, užitečná a žádoucí je práce desítek pracovníků Čs. mykologické společnosti, kteří neúnavně učí naší veřejnost ve svých výstavkách, přednáškách, článcích a pod. znáti jedovaté houby. Tuto práci konají zdarma, jen z lásky k houbám a lidem. Ing. Miroslav Smotlacha

e) Různé.

Dr M. J. Pulec:

Houby u starých Slovanů.

O Slovanech lze právem předpokládat, že znali houby již v době velmi dávné. Svědectvím, že jim věnovali pozornost, je především to, že starý slovanský výraz gąba přešel v určité obměně nejen do češtiny, ale i ruštiny (губа), bulharštiny (гъба), slovinštiny (gôpa, guba), polských dialektů (gąpka, gębka) i do litevštiny (gumbas) a j. Za nejstarší způsob přípravy hub můžeme pokládat nejjednodušší, t. j. opékání na dřevěném rožni, tak jak si venkovská mládež nad ohněm dosud někdy opéká na př. syrovinky. Ovšem staří Slované dovedli nad ohněm i vařit, a to pravděpodobně v »nádobí« z kůry nebo hovězího žaludku; mimo to patrně i pomocí rozžhavených kamenů vkládaných do vody, jak se tento způsob dochoval donedávna u Srbů. Podrobnějších zpráv o přípravě hub v nejstarší době nemáme, ale pravděpodobně je tehdy Slované podle možnosti také solili.

Dochovala se nám i zpráva o otravě houbami v území Polabských Slovanů r. 1018, kterou zaznamenal kronikář Dětmar Meziborský. Jiná dávná zpráva o houbách je i v latinské legendě »Utrpení sv. Vojtěcha«, jež byla napsána brzy po jeho zavraždění r. 997. Tam se dočítáme, že když neměli věrozvěsti v nehostinném Prusku co jísti, tu biskup Vojtěch, »pošed od nich a prošed les, množství hub a sladkých bylin přinesl.« Také v kronice Dalimilově se připomíná sběr hub, a to jako příslovečně lehká práce o hlívách, druhu hub rostoucích na stromech; Vršovci se tu těší na nastolení nového slabého knížete a slibují si: »Budeme si s ním jako s dítětem hráti a od něho dědiny jako s pně hlívy bráti.«

Důležitým svědectvím dávného požívání hub našimi předky je skutečnost, že určité houbové pokrmy jsou i u nás lidovými obřadními jídly o svátcích, na příklad o vánocích na Šumavě »kuba« a v Podkrkonoší »hubník«.

A. I. Šimr:

Leninova beseda s houbařem.

K 40. výročí Velké říjnové socialistické revoluce vyšel v českém překladu první díl sborníku »Vzpomínky na V. I. Lenina«, osvětlující ze všech stran osobnost geniálního státníka, revolucionáře a člověka. Lenin miloval vášnivě přírodu, lesní toulky, lov, a rád porozprávěl s lidmi, které mu náhoda přivedla do cesty. Tak vypravuje Leninův osobní řidič auta Gil o nahodilém setkání Lenina se starým houbařem v lese pod Moskvou. Státník Lenin usedl s houbařícím rolníkem na trávu a dlouho s ním srdečně rozprávěl. Starý vesnický houbař, jenž Lenina osobně neznal, byl přímo nadšen tak přátelskou besedou a pravil:

»Říkají, že u nás vládne jakýsi Lenin. Nu, jestli by on, ten Lenin, byl takový, jako jsi ty — jak by to bylo pěkné!«

Houby v umělecké plastice.

Na posmrtné výstavě akademického sochaře Zdeňka Dvořáka, kterou pořádal Svaz čs. výtvarných umělců dne 30. července 1957 v Nové síni v Praze, objevila se počtem neúplná řada Měsíců, jak je uchovala z torsa výtvarné pozůstalosti sochařova sestra Milada Dvořáková. Jde o devět sádrových reliefů, velikosti 30 X 30 cm, vystihujících ráz jednotlivých měsíců v roce podle námětů z přírody neb lidského života. Původně byly reliefy Měsíce určeny pro výzdobu skříně v projektu arch. J. Slavíka; autor je začal provádět ve dřevě, avšak práci přerušilo jeho zatčení gestapem 30. dubna 1942.

Z vystavených reliefů, které jsou posledním plastickým dílem sochaře Zdeňka Dvořáka, jistě největší zájem houbařské veřejnosti vzbudí Červenec. Vedle větévky lískového keře s oříšky jsou na něm zobrazeny dva hřiby, velký a menší. Zpodobení hub nesleduje účel čistě dekorační, třebaže jejich zvláštní tvary byly lákavé pro tvůrce nefigurativních reliefů, nýbrž hřiby jsou zde povýšeny přímo na znak měsíce července. Vskutku bývá u nás největší úroda hřibů v červenci, kdy se pro-

hřejí také smrčiny. O tom zřejmě věděl sochař Zdeněk Dvořák, narozený v Hlušicích u Nového Bydžova (24. 7. 1897), jehož otec, řídicí učitel, byl zkušeným i praktickým houbařem.

Houbařská symbolika Července v pojetí Zdeňka Dvořáka dokládá jeho původ z kraje Bezděkova a Smotlachova. Do rodného kraje přijde umělcovo dílo, odkázané Městskému muzeu v Novém Bydžově. Hlušickému rodáku Zdeňku Dvořákovi dostalo se pocty tím, že jeho hrob v Petrovicích u N. Bydžova byl prohlášen za památný. Tímto rozhodnutím, jakož i uspořádáním posmrtné výstavy, splácí národ část dluhu umělci-bojovníku. Ať žije památka Zdeňka Dvořáka! Jaro Miškovský

f) Spolkové zprávy.

Eduard Borovský:

Vzpomínáme...

Snad až po odstupu několika roků oceníme životní dílo prof. Smotlachy v československé mykologii. Tušíme už nyní, jaký to byl velikán praktické vědy o houbách. Tomuto muži jedinečných znalostí děkujeme na to, že se bezvýhradně podílel svými poznatky se všemi, kteří po znalosti hub toužili. Děkujeme mu za všechnu jeho osobní nezištnost a lidovost, jimiž se řídil při popularisování hub. Jenom proto vykonal tak veliké dílo šíření znalosti hub v nejširších vrstvách našeho lidu. Sice opožděně, ale se vší vděčností klademe ještě jednu z květin na jeho hrob. A sice tou květinou budiž vděčnost všech houbařů v závodech a v továrnách za jeho obětavost. On nelitoval, ač často nemocen a ochromen na těle, zajet na požádání i tam na naše pracoviště a přímo tam přinést a šířit znalost hub. On byl průkop-

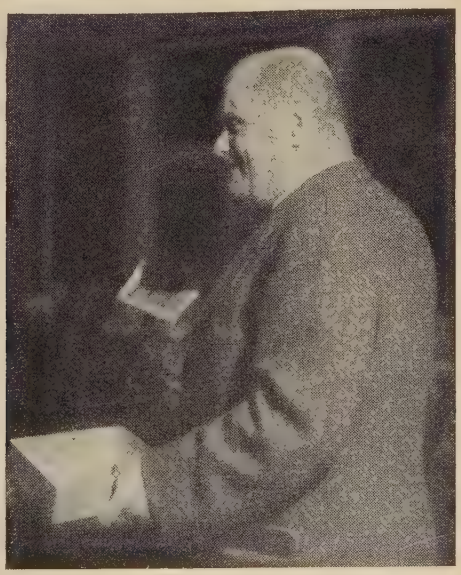

Obr. 9. Dr F. Smotlacha, jak jsme jej znali. V září 1955 přednáší v sanatoriu na Pleši. Pln životního optimismu netuší, že zákeřná nemoc ukončí předčasně jeho bohatý život. Foto: Kubát-Dostál.

níkem moderní ochrany před jedovatými houbami. Mnohým zachránil tak život, zdraví, a přemnohé uchránil od bolestivých a často vleklých následků po požití těchto hub i v menším množství. Pokračujeme v jeho práci.

Zpráva z Uničova

Vlastivědný kroužek uničovských strojíren má dobře navštěvovaný kroužek mykologický. Vede jej Jaroslav Kupka a sdružuje několik dobrých znalců hub, jednoho malíře a fotografa. Na podzim 1956 uspořádal Vl. kroužek při pořádané výstavě ovoce pěknou exposici houbařskou. Přesto, že výstava byla pořádána až koncem listopadu, podařilo se nám vystaviti 65 druhů hub čerstvých, dále ve skleněných válcích konservované vzácnější nálezy jako lanýž letní, černoušek, 10 druhů hvězdovek, muchomůrku zelenou a jiné. Tyto konservované houby mají vytvořit v naší městské pobočce musea trvalý kout pro poučení návštěvníků, co v našem okolí z hub roste. Podobný úkol nás čeká v lesnickém museu na zámku Úsově, kde je třeba vyměnit sbírku hub starou asi 50 roků.

Na výstavě jsme dále měli konservované houby k jídlu. Sušené hřiby i směsi, houbový prášek, naložené hříbky, lišky a ryzce v láku, směs hub naložených s pěkně ozdobenou zeleninou a v zavařovacích sklenicích dušené houby. Byly to hříbky, směs s růžovkou, směsi s čirůvkou nahou a jiné. Výstavka se těšila velkému zájmu obecenstva a pořadatelé odměnili kroužek i Jar. Kupku čestným uznáním.

Dne 18. února 1957 jsme uspořádali přednášku o praktickém využití hub a o dobrých druzích, které by se měly sbírat. Byla zdařilá a dobře navštívena.

V letošní sezóně máme plánované vycházky do okolí. Spojujeme je někdy s botanickými, nerostou-li houby, je vždy dosti botanických zajímavostí. Často se připojujeme k vycházkám pořádaných Vlast. kroužkem při Kraj. Vlast. museu v Olomouci (dr. Boh. Šula) a konáme je společně. Vždy tak, aby tam byl zástupce houbařů a botaniků. Během roku 1956 jich bylo uspořádáno několik a účastníci se naučili poznávat bohatství a krásy přírody našeho kraje.

Zpráva z Olomouce.

Dne 18. března 1957 byla konána ve Vlastivědném kroužku (sekce botanická) Krajského vlastivědného musea přednáška Jar. Kupky z Uničova na théma: Hospodářsky cenné houby Olomoucka. Byla zaměřena na hospodářské využití a praktické používání méně známých druhů hub. Podal charakteristiku 16 druhů, které doporučil k hojnějšímu sběru. Vyzval i přítomné zástupce Krajské správy lesů, aby věnovali větší pozornost využití hub v našem kraji a připomněli to svým nadřízeným orgánům. Jistě by se jim to vyplatilo v našem na lesy i houby bohatém kraji. Dále byl z posledního čísla Mykologického sborníku citován článek prof. Dr J. Baudyše o léčivých účincích hub. Tento článek velmi pěkně shrnuje naše poznatky o ceně hub. Přednáška byla dobře navštívena. Všichni se už těší na houbařské vycházky do okolí, které máme naplánované na celou sezónu. Byli získáni i dva odběratelé Mykol. sborníku.

Zpráva z Hradce Králové.

Krajská odbočka v Hradci Králové uspořádala dne 20. 9. 1957 s Osvětovou besedou v Novém Hradci Králové přednášku J. Háska, spojenou s výstavkou hub v lidové hvězdárně na Kopci sv. Jana — Zámečku, rodišti Dr F. Smotlachy. Úspěšná přednáška byla doplněna světelnými obrazy. Péčí řed. Fritze, p. R. Smotlachové a J. Háska byla vystavena řada zajímavých hub.

Z činnosti pražského ústředí ČsMS.

Pražská výstava hub v r. 1957.

Konala se po loňské zkušenosti opět v Praze 1-Malá Strana, a to v agitačním středisku: Újezd č. 1. Otevření se zdrželo, neboť do poslední chvíle nebyla zajištěna vhodná místnost. Výstava byla zcela úspěšná. Vystřídalo se zde na 250 druhů

a variet hub. O některých zajímavostech přineseme zprávu. Hlavním pracovníkem letošní výstavy byl ing. Pavlík, dále pracovníci, kteří se zasloužili, jsou: Josef Ťupa s chotí, Zdeňka Bühmová. Václav Novák, Božena Sládečková, Magda Pavlíková, M. Pulcová, František Svoboda, Dr Jiří Hlaváček, Dr Robert Vávra, Vlastimil Líkař, lesmistr Antonín Oktábec, ing. Josef Jiránek, Dr František Hejlek, Marie Fišerová, M. Fröhlichová, Miroslav Pavlát; při instalaci výstavy pomáhali ing. Miroslav Smotlacha, Růžena Smotlachová, Václav Obermayer a další. Stálou pracovnicí byla z kanceláře ústředí Růžena Hladíková. Na výstavu donášeli houby hlavně tito členové a přátelé naší společnosti: ředitel Chmelíček, Borovský, Pavlíková, Oktábec, ing. Jiránek, Dr Hejlek, Hladíková, Sládečková, Wenzel, Laadt, Miškovský, Lukášková, Hirsch, Dr Láska, ing. Smotlacha, Smotlachová, Kulhánek a další. Z mimopražských členů vícekráte zaslali na výstavu houby: Kábrt-Štětí, Svoboda-Bratislava, Líkař-Bernartice, Nová-Železná Ruda, Vosol-Deštná, Albertýn-Hostomice, Tušla-Výprachtice, Soukup-Vanovice a další.

Všem těmto i nejmenovaným patří velký dík výboru ČsMS.

Pravidelné pondělní přednášky ČsMS byly pořádány do vysokoškolských prázdnin a opět zahájeny v září t. r. Pokračují dále ve stejné místnosti, t. j. v Praze 2, Karlovo nám. č. 17, II. posch. (Vysoká škola staveb. inženýrství) vždy v 19 hodin. Přednášejí: Dr Jiří Hlaváček, Dr Robert Vávra, Ing. Kunc, Pavlíková, V. Novák, Borovský, Dr Pulec, Dr Tvrdoň a další pracovníci ČsMS. Řada našich referentů a členů měla přednášky o houbách v závod. klubech, Rudých koutcích, nemocnicích i Osvětových besedách. Před prázdninami měl o houbách rozhlasovou relaci (Stanice — Praha I.) pro mládež ing. Mir. Smotlacha. V srpnu uvedla televise besedu o houbách s Dr J. Hlaváčkem, ve filmových záběrech byli i další členové společnosti, na př. ing. Kunc. Námět besedy připravil s Dr J. Hlaváčkem ing. Smotlacha.

Ústřední houbařská poradna pracuje bez přerušení. Určila mnoho zásilek a donášek hub. V práci se střídají členové výboru. Při určování mohou pomáhat i další. Žádáme pražské členy, aby se účastňovali prací v poradně (ústavě), pomohou nám, i zvýší svoje znalosti o houbách.

Nedělní vycházky za houbami byly pořádány samostatně i ve spojení s Vinohradskou odbočkou, o jejíž činnosti přinášíme samostatnou zprávu.

* * *

Zpráva z mykologické stanice v Labuti (okres Tachov). Deštivé a všeobecně vlhké počasí umožnilo v r. 1957 velký růst hub. Náš spolupracovník Hoskovec nasušil 12 kg hřibů. Výstavku hub a stanici navštívilo mnoho zájemců z okolí.

Albín J. Havel.

Z činnosti kroužku houbařů při Závod. klubu ROH Avia-Letňany.

Sběr jarních hub jest i u nás znakem nové sezóny. Na nádvoří našeho závodu nalezli jsme bohatou skupinu smrží ze skupiny smrže špičaté, a sice Morchela conica Pragensis. Vynikaly neobyčejně svým gigantismem.

Toto naleziště prozradilo, že tento speciální druh pražské kotliny pronikl i na horní planiny směrem severovýchodním.

Oficiální zahájení provedli jsme dne 27. VI. 57 přednáškou v závod. klubu, zaměřenou na jedovaté houby — otravy z hub a jaká činit opatření v případě otravy. Přednesl nám o tom něco Ing. Kunc z ústředí Čs. Mykol. společnosti. Promítl nám také některé své nejnovější diapositivy barevných fotografií hub, jarních a jedovatých. Následující beseda zpestřila a obohatila jako vždy program. S povděkem a úspěchem přijaty a promítnuty byly 2 krátké filmy o pěstování žampionů. Této příležitosti jsme použili i k tomu, abychom vyřídili věc organisační. Rozdali jsme svým členům členské průkazky. Tato průkazka jest ve svém návrhu dílem několika členů.

I my aviáci stůněme na jednu zlou nemoc. Nemáme čas, abychom vykonali to, co bychom rádi a jinak vykonat mohli. Bezpečnost a užitkovost sběru hub má dosud mnoho slabin a mnohé pole působnosti, kde je nutno konat dílo pomoci i výzkumu. E. Borovský.

Z činnosti vinohradské odbočky.

Vinohradská odbočka Čs. M. S. v Praze XII, Slezská ul. 4 pořádá ve své spolkové místnosti každé úterý v 19,30 po celý rok přednášky o houbách a jim příbuzných thematech.

Na přednáškách jsou demonstrovány čerstvé houby, pokud rostou, t. j. od časného předjaří až do hlubokého podzimu a každému zájemci jsou přinesené houby bezplatně určovány.

V zimních měsících jsou pořádány houbařské kursy a teoretické školení o houbách.

Za dobu trvání odbočky poučila již celé stovky našich členů a návštěvníků a vyškolila mnohé z nich na velmi dobré znalce hub.

Dále pak odbočka pořádá pro Čs. M. S. pravidelné nedělní vycházky za houbami do lesů a přírody vůbec, kde na místě poučuje zúčastněné o nalezených houbách a možnostech jejich výskytu.

Jak přednášek, tak i našich vycházek může se zúčastnit každý náš člen a jimi přivedení hosté. Po úspěšné práci v roce 1957 se připravujeme na r. 1958.

Ant. Mothejzík.

Poslední sešit XXXIII. ročníku »Mykol. sborníku« přinesl nám milé překvapení svými zdařilými ilustracemi na křídovém papíře a pestřejším obsahem.

Mnozí houbaři by si však ještě přáli, aby v každém čísle »MSb« byl uveřejňován alespoň jeden příspěvek o ostatních darech přírody-lesních plodech: jahodách, borůvkách, malinách, ostružinách, dřinkách, dřišťálkách, žaludech, bukvicích, šípkách, brusinkách, trnkách a pod. jakož i léčivých bylinách a jich užití jako zdravotních čajů. Ale také o lesním jedovatém hmyzu a klíšťatech, dále o zmijích, jichž výskyt v horských lesích jest značný. (Též o zajímavostech lesů.)

Čtenář z Letohradu, okres Žamberk

Z dopisů.

Děkuji za brzkou odpověď na můj dopis, který Vám byl předán Čs. rozhlasem. Mám radost z ukázkových čísel starších ročníků ČČSH. Vystavuji čerstvě přinesené houby v různých velikostech, současně s jejich vyobrazením a popisem. I když musím vyslechnouti takové výroky, jako: »vždyť jsou to prašivky, do kterých kopu«, a to od »houbařů«, — tato činnost mne těší. Dosud se mi na př. podařilo přesvědčit 15 lidí o jedlosti much. růžové.

S houbařským pozdravem Václav Plný, Králíky, ref. ČsMS.

Jemnice. Zřídil jsem při zdejší osmileté střední škole biologický kroužek, který si vzal za úkol pořádat stálou výstavku hub v místní lékárně.

Bohuslav Ježek, učitel O S Š.

Plzeň. Koupil jsem si náhodou váš časopis, který mne velmi zaujal. Rád bych znal více druhů hub než běžní houbaři. Je velká škoda, že v lese zůstávají nevyužity chutné houby, nebo že bývají z neznalosti a zlomyslnosti rozkopány.

(7. 9. 1957.) Otakar Frank.

Podnikáme v okolí Hostomice p. Brdy důkladný průzkum výskytu hub. Začali jsme i se stálou výstavkou. Za II. čtvrtletí 1957 jsme (s ref. K. Mottlem) vystavili 103 druhy. A. Albertýn ref. ČsMS.

Pro dočasný nedostatek hub vyložil jsem ve své vitríně obrazy nejjedovatějších hub s popisy.

V Jaroměři 1. 7. 1957. Václav Chmelík, za odbočku ČsMS.

B. Piperatus:

PESTŘEC

V borovém, smrkovém, v písčité půdě,
jakoby chasa s míčky tu hrála;
v mechu i vřesu, kam sluníčko sálá,
v jehličí, humusu, roste snad všude.

Snadno ji přehlédneš, vypadá chudě
bělavá, nahnědlá brambůrka malá;
vnitřek však černý si z lanýže vzala
s úmyslem, že mu snad podobna bude?

Pozor však, houbaři, lanýž to není!
Lanýž, ten pravý, ten roste jen v zemi!
Právě tak nezřídka člověk tě klame:
Podvodník nahoře — poctivec v jámě.
Přesto však mnohý si pesterce cení:
Plátek, dva, polévku v houbovou změní.

Obrazová příloha: Obr. 1. Hřib purpurový, Boletus purpureus Fr., Roblín, 1953, sbíral Dr J. Hlaváček. Foto: M. Novák. — Obr. 2. Hřib žlučový (hořký), Tylopilus felleus (Fr.) Karst Holoubkov u Rokycan, 1956 Sbíral a fotografoval ing. K. Kunc. — Obr. 3. Lošák (vousatec) ježatý, Hericium cirhatum (Pers.) Nikol. Obr. 4. Pečárka zahradní. Agaricus hortensis (Lge) Pil. Zajímavá srostlice. Vypěstoval a foto E. Zima. Kanada.

Odběratelům časopisu! K tomuto sešitu přikládáme složenku pro ty, kteří mají nějaký dluh z dřívějška (předplatné, členský příspěvek a pod.), nebo pro ty, kteří si dosud nepředplatili ročník XXXIV (1957/58). Předplatné zůstává 20.— Kčs, i když bude každý sešit (jako tento) doplněn obrázkovou přílohou na křídovém papíře. V ní budou později i barevné fotografie. Prosíme všechny své odběratele, aby nám pokud již tak neučinili, zaslali předplatné.

Všechny ty, kteří mají vše zaplaceno a snad přesto dostanou omylem složenku, prosíme, aby se nezlobili a ponechali si ji na příště.

Čs. mykol. společnost děkuje předem za každý dar na vydavatelský fond. Každý odběratel a čtenář získá v r. 1958 dva nové odběratele Mykologického sborníku!

Přednášky v Praze: Každé pondělí přednášejí naši odborníci na Karlově náměstí v č. 17. Vysoká škola staveb. inženýrství od 19 hod.

Každé úterý koná vinohradská odbočka odb. přednášky v restauraci u Jizbů na nároží Slezské a Blanické ulice o 19.30 hod.

Vedle odborné přednášky jsou v obou případech určovány a demonstrovány přinesené houby.

Přiveďte své známé! Navštivte ústředí ČsMS!

Adresa ústředí Čs. M. S. a bezplatné poradny: Praha 1-Malá Strana, Karmelitská 14. Telefon 673-80.

Vydavatel: Čs. mykologická společnost v Praze III, Karmelitská 14, tel. 673-80. Vedením redakce pověřen Dr J. Hlaváček. Redakce a administrace tamže. — Tisknou Středočeské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Hálkova 2. — Povoleno MIO 26 582/47/TO ze dne 30. září 1947. — Novin. sazba povolena řed. pošt v Praze. — Dohlédací pošt. úřad: Praha 8. Za články odborné si odpovídá každý sám. Rukopisy se nevracejí. Předplatné 20 Kčs, do ciziny 40 Kčs. Jednotlivá čísla (sešity) 5 Kčs, dvojsešit 10 Kčs. — Odběr listu lze přerušit jen včasnou výpovědí, t. j. před konečným sešitem ročníku (čili do měsíce po vyjití předposledního sešitu 4). Všechna autorská práva vyhrazena. — Číslo 1.—2., str. 1—32 vyšlo v srpnu 1957. A-01017

JISTOTA ČISTÉHO DECHU

je velmi důležitá. Chcete-li míti tuto jistotu, užívejte k ústní hygieně zubní pasty a ústní vody T-32 s chlorofylem.

Přírodní chlorofylová zeleň, kterou tyto přípravky obsahují, pohlcuje a odstraňuje všechny pachy z úst.

Příměs saponátů v zubní pastě zvyšuje pronikavě její čisticí účinky.

Silice máty peprné dává oběma přípravkům výraznou, aromatickou chuť svěžesti a čistoty.

MPPV - HS TUKOVÉHO PRŮMYSLU